

Jaarbericht **Kinderrechten 2015**

Kinderrechten in Nederland

Kinderrechten & uitbuiting

Kinderrechten & jeugdzorg

Kinderrechten & kindermishandeling

Kinderrechten & jeugdstrafrecht

Kinderrechten & migratie

**DEFENCE for
CHILDREN**

unicef
unite for children

Jaarbericht **Kinderrechten 2015**

Het UNICEF Jongerenpanel 2015 denkt mee en geeft advies over het beleid van UNICEF Nederland.

Inhoud

Voorwoord **5**

Leeswijzer **7**

Analyse jongerenparticipatie in Nederland **8**

Kinderrechten & uitbuiting **14**

Kinderrechten & jeugdzorg **18**

Kinderrechten & kindermishandeling **22**

Kinderrechten & jeugdstrafrecht **26**

Kinderrechten & migratie **30**

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind **34**

Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie
en kinderpornografie **38**

Voorwoord

Het VN-Kinderrechtenverdrag is er duidelijk over: kinderen hebben het recht mee te praten over beslissingen die hen aangaan. En er moet echt worden geluisterd naar die mening.

In dit Jaarbericht Kinderrechten 2015, dat voor de achtste keer wordt uitgebracht door UNICEF Nederland en Defence for Children, staan jongeren dan ook centraal. Bij elk hoofdstuk vroegen we jongeren wat zij vinden van de cijfers en aanbevelingen. En we vroegen wat er volgens hen beter kan.

Als één ding naar voren komt uit de gesprekken met de jongeren, is het wel dat er nog veel te doen valt op het gebied van jongerenparticipatie. 'Er werd over mij gepraat, niet met mij', is een vaak gehoorde zin.

Het Jaarbericht Kinderrechten geeft een overzicht van de situatie van kinderen en jongeren in Nederland op vijf gebieden: kindermishandeling, uitbuiting, jeugdzorg, migratie en jeugdstrafrecht.

Op veel van die punten is vooruitgang geboekt. Zo is een groot aantal professionals geschoold in het signaleren en handelen bij vermoedens van kindermishandeling. En net als voorgaande jaren daalt het aantal minderjarigen dat te maken heeft met het strafrecht.

Maar er blijven ook punten van zorg. Het percentage jongeren dat in een justitiële jeugdinrichting verblijft zonder veroordeling (voorlopige hechtenis), steeg tot 79 procent. De bezuinigingen in de jeugdzorg brengen de kwaliteit en continuïteit van de zorg in gevaar. En terwijl het verbieden van grensdetentie een belangrijke overwinning voor kinderrechten betekende, lijkt het aantal kinderen te stijgen dat wordt vastgezet in de Gesloten Gezinsvoorziening in Zeist, in afwachting van hun uitzetting.

Op 27 mei van dit jaar schuift de regering aan bij het VN-Kinderrechtencomité in Genève. Een belangrijk moment omdat hier de aanbevelingen worden gedaan waar Nederland zich de komende jaren aan moet houden. We hopen dat dit Jaarbericht Kinderrechten, met daarin aanbevelingen, ideeën en visies van jongeren, dient als inspiratie voor de Nederlandse regering en iedereen die met kinderen werkt.

Voorburg / Leiden, 20 mei 2015

Jan Bouke Wijbrandi
Algemeen directeur UNICEF Nederland

Aloys van Rest
Directeur Defence for Children

Het Jaarbericht Kinderrechten analyseert de kinderrechtensituatie van vijf groepen kwetsbare kinderen in Nederland: kinderen in de jeugdzorg, slachtoffers van kindermishandeling en van uitbuiting, kinderen die te maken hebben met het jeugdstrafrecht of met het migratierecht.

Per onderwerp worden vanuit het VN-Kinderrechtenverdrag beginselen vastgesteld die het uitgangspunt moeten vormen voor het desbetreffende beleidsterrein. Op basis van deze beginselen zijn indicatoren vastgesteld die ontwikkelingen in de kinderrechtensituatie meten. De indicatoren zijn door de jaren heen hetzelfde gehouden, voor zover dat mogelijk was.

Soms missen er cijfers (bijvoorbeeld bij kindermishandeling en uitbuiting) omdat deze cijfers in april 2015 nog niet beschikbaar zijn of omdat er geen registratie meer plaatsvindt.

Per hoofdstuk is een analyse van de ontwikkelingen van het afgelopen jaar opgenomen. Het Jaarbericht Kinderrechten is wat dat betreft actueel tot en met april 2015. De cijfers gaan veelal over het jaar 2014, dit is per indicator aangegeven. Het recht op participatie vormt de rode draad van dit Jaarbericht Kinderrechten 2015. Zo heeft een jongerenpanel per onderwerp input gegeven op de belangrijkste kinderrechtenoverwinningen en kinderrechtenschendingen van afgelopen jaar. Ook geven de jongeren aan wat zij zouden doen wanneer ze in de regering zouden zitten.

Speciaal voor dit nummer zijn de interviews met vakdeskundigen vervangen door interviews met (ervarings)deskundigen: jongeren met ervaring in of een visie op, jeugdzorg, jeugdstrafrecht, migratierecht, kindermishandeling of uitbuiting. De kinderrechtelijke beginselen, de uitkomsten op de indicatoren, de analyse van de ontwikkelingen en de interviews met jongeren en deskundigen vormen samen de basis voor de beleidsaanbevelingen die per hoofdstuk zijn opgesteld. In de analyse van dit Jaarbericht blikken UNICEF Nederland en Defence for Children terug op de ontwikkelingen rond jongerenparticipatie.

Achterin het Jaarbericht Kinderrechten zijn samenvattingen opgenomen van het VN-Kinderrechtenverdrag en van het Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie.

Analyse jongerenparticipatie in Nederland

Meepraten, meedenken, meebeslissen. Jongerenparticipatie is meer dan alleen het aanhoren van de mening van een kind. Echt luisteren, en iets doen met die mening, dat is participatie. Maar jongeren laten meepraten en meebeslissen, ook, of misschien wel juist, over belangrijke zaken, is nog lang niet altijd vanzelfsprekend.

Wat zijn de ontwikkelingen als het gaat om jongerenparticipatie? En zijn er in Nederland genoeg mogelijkheden als jongere om te kunnen participeren?

'Als kind wil je ook dat er iets met jouw mening gedaan wordt, en als dat niet gebeurt denk je de volgende keer wel twee keer na voor je, je mening geeft' Tom (17 jaar)

In het jaar waarin de Nederlandse regering verantwoording moet afleggen aan het VN-Kinderrechtencomité in Genève over de implementatie van het VN-Kinderrechtenverdrag, is het belangrijk dat jongerenparticipatie een centrale rol krijgt. Want een half jaar voor de bijeenkomst met de regering, schoven jongeren aan bij het Comité. In een besloten sessie vertelden ze wat er volgens hen beter kan en moet voor de kinderen en jongeren in Nederland.

In 2015 is Stijn Harder de Koning van de Jeugd. Hij zal zich dit jaar inzetten om de stem van de Nederlandse jeugd te laten horen in de Nederlandse politiek.

Het advies van de jongeren wordt meegewogen in de aanbevelingen die het Comité uiteindelijk zal meegeven aan Nederland.

Bij de totstandkoming van artikel 12 van het VN-Kinderrechtenverdrag was er discussie over de vraag tot hoever het recht op participatie moest reiken. De concepttekst van het artikel bevatte slechts een limitatieve opsomming van zaken waarin een kind het recht had om zijn mening te geven, zoals het huwelijk, een medische behandeling, beroepskeuze of onderwijs. De uiteindelijke tekst is breder: een kind heeft het recht om zijn of haar mening te geven over *alle* zaken die het kind aangaan.

'We mochten niet meepraten over de echt belangrijke dingen, zoals de meldplicht of het eten' Akhmat (16 jaar)

Het recht op participatie hangt nauw samen met het recht op informatie. Want om op te kunnen komen voor je rechten, moet je wel weten wat die rechten zijn. En je moet weten hoe je die rechten het beste kunt verwoorden.

Uit een onderzoek van de Nederlandse Jeugdraad onder 746 Nederlandse kinderen en jongeren, bleek dat 69 procent nog nooit gehoord had van het VN-Kinderrechtenverdrag. Dit jaar wordt gekeken naar een nieuwe invulling van het curriculum van scholen. Het verplicht opnemen van kinderrechteneducatie, maar ook het trainen van docenten hierin, is hard nodig.

'(...) Ik snapte er weinig van maar weet nog goed dat ik er geen vrede mee had. In de rechtbank snapte ik er ook nooit wat van, ze praatten tegen me alsof ik 86 ben en het wetboek van strafrecht uit mijn hoofd ken' Tom (17 jaar)

De informatie op basis waarvan een kind zijn of haar mening kan geven, moet begrijpelijk zijn. Voor het geven van een mening maakt het niet uit hoe oud een kind is: ook kinderen die nog niet kunnen praten, kunnen hun mening kenbaar maken. In de General Comment bij artikel 12 legt het VN-Kinderrechtencomité uit dat naast de biologische leeftijd ook zaken als ervaring, informatie, leefomgeving, sociale en culturele verwachtingen en de mate van ondersteuning een rol spelen.

De overheid heeft de plicht ervoor te zorgen dat informatie geschikt is voor elke specifieke leeftijdsgroep.

'Er werd over mij gepraat, niet met mij' Anouchka (17 jaar)

Het geven van je mening betekent ook dat je een mogelijkheid moet hebben om te kunnen klagen bij de rechter. Die mogelijkheid is er voor kinderen vrijwel niet. Het derde facultatief protocol bij het VN-Kinderrechtenverdrag, het Klachtenprotocol, moet daar verandering in brengen. Dit in 2014 in werking getreden protocol geeft kinderen van wie de rechten geschonden zijn een mogelijkheid om zelf een klacht in te dienen bij het VN-Kinderrechtencomité in Geneve. *'Kinderen worden met dit nieuwe protocol eindelijk op gelijke voet geplaatst met andere rechthebbenden die hun klachten over mensenrechtenschendingen voor een internationaal orgaan kunnen brengen,'* aldus de voormalig VN-Hoge Commissaris voor Mensenrechten Navi Pillay. Nederland heeft tot nu toe nog geen handtekening gezet onder het protocol, ondanks herhaalde oproepen daartoe.

Om op te kunnen komen voor hun eigen rechten, moeten kinderen en jongeren weten wat hun rechten zijn. Kinderrechteneducatie is hierin een belangrijk middel.

‘Het meest fantastische vond ik toch echt dat we over iets mee mochten denken of mee mochten beslissen, en er ook echt naar geluisterd werd. En dat zodra het definitieve plan werd gepresenteerd, er echt elementen in zaten die wij bedacht hadden’ Koen, lid van het UNICEF Jongerenpanel 2014

De meest logische manier om je stem te laten horen in het politieke debat, is door te stemmen. Voor een bepaalde wet, tegen een bepaalde politieke partij of tegen beleid dat in jouw ogen schadelijk is. Kinderen hebben geen mogelijkheid om te stemmen en zo hun politieke stem te laten horen, ze hebben vrijwel geen mogelijkheid om zelfstandig te klagen bij de rechter als ze vinden dat hun rechten geschonden worden, en ze zijn afhankelijk van volwassenen waardoor het geven van een kritische mening soms lastig kan zijn. Het is dan ook niet voor niets dat het recht om te participeren een van de basisbeginselen van het VN-Kinderrechtenverdrag is.

‘Je bent bang om echt boos te worden en je mening te geven omdat je niet weet of dit gevolgen heeft’ Akhrat (16 jaar) over haar periode in de jongerenraad van het asielzoekerscentrum waar zij woonde

Op 5 november 2014 overhandigden jongeren uit gezinslocaties het rapport 'Het is hier in één woord gewoon... stom!' aan leden van de Tweede Kamer.

Het VN-Kinderrechtencomité benadrukt dat het recht om gehoord te worden niet voortvloeit uit het feit dat kinderen kwetsbaar zijn of afhankelijk van volwassenen. Het geeft kinderen eigen rechten. Daarom moet het mogelijk zijn voor kinderen en jongeren om naar gelang hun leeftijd inspraak te hebben, invloed uit te oefenen, zaken goed te keuren, of juist af te keuren.

Bij het maken van nieuw beleid en wetgeving, is een kinderrechtentoets, of Child Rights Impact Assessment, daarvoor een goede mogelijkheid. Het VN-Kinderrechtencomité zegt hierover het volgende: *'The views expressed by children may add relevant perspectives and experience and should be considered in decisionmaking, policymaking and preparation of laws and/or measures as well as their evaluation.'*

Een kinderrechtentoets moet ervoor zorgen dat nieuw beleid en wetgeving die direct of indirect kinderen raken, worden getoetst aan het VN-Kinderrechtenverdrag. De mening van kinderen, op een manier waarop daadwerkelijk kan worden gesproken van participatie, is daarbij onontbeerlijk.

De Nederlandse regering heeft tot nu toe afwijzend gereageerd op het instellen van een kinderrechtentoets.

'Het is belangrijk dat jij als jongere kritisch bent en vragen stelt' Stefanie (19 jaar)

Hoewel het tweede lid van artikel 12 van het VN-Kinderrechtenverdrag expliciet spreekt over bestuurlijke en gerechtelijke procedures, kent jongerenparticipatie vele vormen. Politieke participatie, met jongerenraden, een jongerenakkoord of een jongerenafdeling van een politieke partij. Maar ook maatschappelijke participatie zoals het doen van vrijwilligerswerk, het organiseren van een wijkfeest, of het doen van een maatschappelijke stage.

Jongerenparticipatie betekent ook dat jongeren zelf mogen meedenken over de manier van participeren. Een mooi voorbeeld hiervan is dat dankzij de actie van studenten en Stichting STUK (bestaande uit jongeren die op de een of andere manier te maken hebben gehad met verwaarlozing, seksueel misbruik en huiselijk geweld) er toezeggingen zijn gekomen op enkele HBO-instellingen om les over kindermishandeling op te nemen in het curriculum. En op www.pratenhelpt.nu helpt een groep jongeren vanuit hun eigen ervaring andere kinderen, ouders, professionals en beleidsmakers om te praten over kindermishandeling.

‘Mensen vinden onze jongerenraad vaak te kritisch en lastig. Maar er zijn ook mensen die ons serieus nemen en onze aanbevelingen in hun besluiten meenemen. We krijgen soms te horen dat zij door de jongerenraad op dingen worden gewezen waar ze niet eerder over hadden nagedacht’ Stefanie (19 jaar)

Jongerenparticipatie staat op de tocht. Dat is bijvoorbeeld goed zichtbaar bij de jongerenraden in de jeugdzorg. Vanaf januari dit jaar zijn gemeenten verantwoordelijk voor de jeugdhulp. Met die extra verantwoordelijkheid kwam ook gelijk de opdracht om fors te bezuinigen. In veel jeugdinstellingen bestaat nu nog een aparte jongerenraad die advies geeft aan de directie. In sommige (jeugdzorg)instellingen worden cliëntenraden van jongeren en die van ouders samengevoegd. *‘Jongerenraden worden makkelijk gezien als vetrandje dat je kan wegsnijden,’* zegt Arnold Kassing van het JeugdWelzijnsBeraad, een van de organisaties die zich zorgen maken over de bezuinigingen op de inspraak van jongeren in de jeugdhulp.

‘Als je geen stem hebt ben je voor je gevoel niets waard’ Jongen (16 jaar),

uit: Jongerenrapportage over kinderrechten in Nederland 2012

In de jongerenrapportage die is aangeboden aan het VN-Kinderrechtencomité vertellen jongeren dat het recht op een eigen mening volgens hen een van de belangrijkste rechten is. Je mening leren geven is essentieel omdat je daarmee voor jezelf kunt opkomen, zeggen de geïnterviewden. De jongeren hebben vaak het idee dat ze hun mening wel kunnen geven, maar dat er niet naar ze wordt geluisterd.

Aan de regering, maar eigenlijk aan iedereen die met kinderen werkt ligt in deze opmerking een belangrijke opdracht: laat zien wat de mening van kinderen waard is. In heel het Koninkrijk der Nederlanden, ook in het Caribische gedeelte. Mogelijkheden te over: een handtekening onder het Klachtenprotocol zodat kinderen zelf kunnen klagen, een kinderrechtenoets waarbij kinderen meedenken over nieuw beleid en wetgeving, het behouden van jongerenraden, ook als er fors bezuinigd moet worden.

De belangrijkste mogelijkheid komt van de jongeren zelf: praat, luister en doe er iets mee.

Kinderrechten & uitbuiting

Kinderrechtenbeginselen

- **Minderjarigen worden beschermd tegen iedere vorm van handel en uitbuiting** (artikel 32, 33, 34, 35 en 36 IVRK en artikel 1, 8, 9 FP-34).
- **Het belang van het kind staat voorop in de aanpak van uitbuiting van minderjarigen** (artikel 3, 32, 34, 35 en 36 IVRK en artikel 8, 9 FP-34).
- **Ieder minderjarig slachtoffer van mensenhandel moet passende hulp en begeleiding krijgen gericht op herintegratie en rehabilitatie** (artikel 3, 19, 39 IVRK en artikel 8, 9 FP-34).
- **Er moet speciale aandacht zijn voor de veiligheid van minderjarigen in de opsporing en vervolging van mensenhandelzaken** (artikel 9 FP-34).

Indicatoren	2010	2011	2012	2013	2014	Vershil met 2013
Aantal minderjarige slachtoffers uitbuiting (jongens-meisjes)	152 (7j-145m)	195 (10j-185m)	223 (25j-198m)	260 ¹ (32j-228m)	X	-
Aantal minderjarige slachtoffers seksuele uitbuiting (j-m)	117	125	113 (8j-105m)	111 (5j-106m)	X	-
Aantal minderjarige slachtoffers overige uitbuiting (j-m)	7	4	12 (4j-8m)	8	X	-
Aantal buitenlandse minderjarige slachtoffers (j-m)	63	64	82 (21j-61m)	94 (30j-64m)	X	-
Top 2 herkomstlanden (naast Nederland)	Nigeria, Guinee	Guinee, Sierra Leone	Guinee, Sierra Leone	Guinee, Sierra Leone	X	-
Aantal mogelijke minderjarige slachtoffers dat een tijdelijke vergunning heeft gekregen ogv B8/3 Vc (j-m)	30	30	20	10	10 ²	0 %
Meldingen online seksueel misbruik ³	-	-	641	750	1331	+77 %

De cijfers uit deze tabel betreffen voor de jaartallen 2010-2013 het aantal geregistreerde mogelijke minderjarige slachtoffers mensenhandel bij CoMensha, met uitzondering van noot 2 en 3.

Helaas kon voor het merendeel van de indicatoren dit jaar de cijfers niet worden aangeleverd. Deze komen pas na analyse door de Nationaal Rapporteur Mensenhandel beschikbaar.

- 1 De algemene term 'overige uitbuiting' omvat vele verschijningsvormen van uitbuiting. Zo is per november 2013 de uitbuiting van bedelarij en criminele activiteiten toegevoegd aan de definitie van mensenhandel (2731 WvS).
- 2 Bron: brief van het Ministerie van Veiligheid en Justitie d.d. 10 april 2015. Cijfers zijn door het ministerie afgerond op tientallen.
- 3 Cijfers van het meldpunt HelpWanted.nl. HelpWanted.nl is een site voor kinderen, jongeren en opvoeders die informatie willen of melding willen doen van seksueel misbruik via internet en is onderdeel van het Meldpunt Kinderporno.

Beleidsaanbevelingen

- 1 Verbeter de registratie van slachtoffers mensenhandel en realiseer een geïntegreerd plan van aanpak voor minderjarige slachtoffers van alle verschillende soorten mensenhandel en uitbuiting
- 2 Werk aan betere identificatie, bescherming en doorverwijzing van minderjarige slachtoffers van criminele uitbuiting en gedwongen bedelen.
- 3 Stel het belang van het kind voorop bij beslissingen over verblijfsrecht van buitenlandse minderjarige slachtoffers van mensenhandel en pas de B8/3-procedure aan zodat de rechten van kwetsbare kinderen worden beschermd. Zorg daarbij dat de speciale hulpverlening aan buitenlandse minderjarige slachtoffers mensenhandel door blijft lopen na de achtste verjaardag. Onderneem actie om te voorkomen dat kinderen uit de verschillende opvanglocaties verdwijnen.
- 4 Investeer in de opsporingscapaciteit voor kinderpornografie en zet in op effectieve straffen voor downloaders van kinderpornografie.
- 5 Versterk de weerbaarheid van minderjarigen om te voorkomen dat ze slachtoffer worden van sexting.

Kinderrechten en uitbuiting

Ondanks de aandacht van de overheid voor (slachtoffers) van mensenhandel en uitbuiting, ontbreekt een geïntegreerd plan van aanpak voor alle minderjarige slachtoffers van alle vormen van kinderhandel en een verblijfsregeling voor minderjarige buitenlandse slachtoffers van mensenhandel. Er zijn in 2014, 110 kinderen uit de asielopvang

verdwenen die een groot risico lopen om slachtoffer te worden van kinderhandel en uitbuiting. Er moet meer geïnvesteerd worden in het verwijderen en vervolgen van kinderpornografie en hulptrajecten voor mensen met pedoseksuele gevoelens. Dit jaar is het aantal meldingen over online seksueel misbruik flink toegenomen.

1 Geïntegreerd plan van aanpak voor alle slachtoffers van alle vormen van kinderhandel en uitbuiting

Een betere registratie van het aantal slachtoffers van loverboys was aanleiding voor Jeugdzorg Nederland om de Commissie Azough op te richten. In het actieplan van deze commissie, *'Hun verleden is niet hun toekomst'* van eind 2014, wordt gepleit voor een integrale aanpak gericht op preventie, herkenning en opvang van slachtoffers van loverboys. Hoewel UNICEF Nederland en Defence for Children deze proactieve aanpak voor slachtoffers van loverboys waarderen en uitkijken naar een betere registratie van deze groep, blijft het een gemis dat er geen geïntegreerd plan van aanpak is voor alle minderjarige slachtoffers van alle vormen van kinderhandel en uitbuiting.

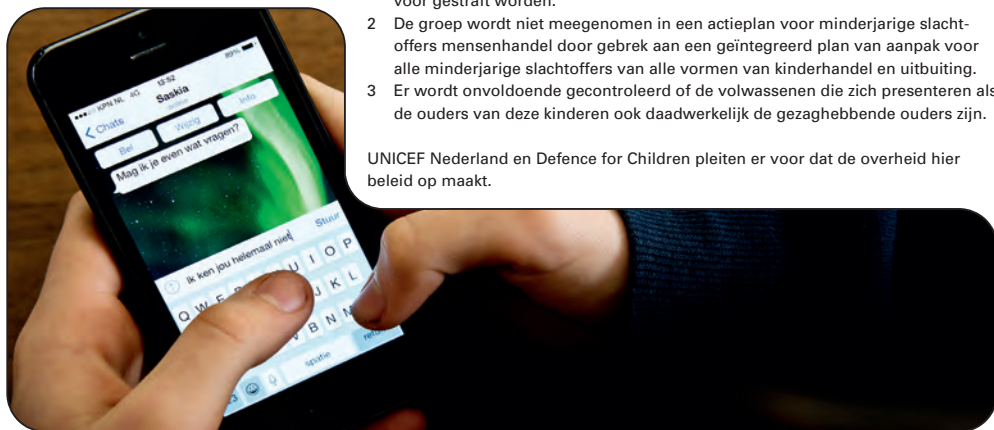
2 Herkennen van criminele uitbuiting en gedwongen bedelen

Het onderzoek van Defence for Children – ECPAT *'Vulnerability of Bulgarian and Romanian Children to Trafficking in The Netherlands and in Brussels'* uit 2015 heeft aangetoond dat Centraal- en Zuidoost-Europese kinderen en jongeren zonder vaste woon- of verblijfplaats en/of zonder feitelijke ouderlijke zorg of gezag kwetsbaar zijn voor criminele uitbuiting en gedwongen bedelen. In Nederland wordt de uitbuiting van minderjarigen voor gedwongen criminaliteit nog nauwelijks (herkend. Vroegtijdige identificatie door professionals die het eerst met deze kinderen in contact komen (politie, jeugdzorg, immigratieautoriteiten) is van essentieel belang. Nu komt het voor dat kinderen die door hun jonge leeftijd niet strafbaar zijn, na een berisping aan de uitbuiters worden teruggegeven. Andere kinderen worden uiteindelijk vervolgd, veroordeeld en gestraft voor misdrijven die ze onder dwang hebben gepleegd. Ook verdwijnt deze groep regelmatig uit de hulpverlening.

De volgende drie problemen doen zich met name voor bij deze groep slachtoffers:

- 1 Het *non punishment* beginsel wordt niet toegepast. Slachtoffers van uitbuiting die door hun uitbuiting strafbare feiten hebben moeten plegen mogen hier niet voor gestraft worden.
- 2 De groep wordt niet meegenomen in een actieplan voor minderjarige slachtoffers mensenhandel door gebrek aan een geïntegreerd plan van aanpak voor alle minderjarige slachtoffers van alle vormen van kinderhandel en uitbuiting.
- 3 Er wordt onvoldoende gecontroleerd of de volwassenen die zich presenteren als de ouders van deze kinderen ook daadwerkelijk de gezaghebbende ouders zijn.

UNICEF Nederland en Defence for Children pleiten er voor dat de overheid hier beleid op maakt.

Jongerenpanel

UNICEF Nederland en Defence for Children-ECPAT spraken met vier jongeren over sexting.

Wat vinden jullie de belangrijkste kinderrechtenoverwinning?

Misschien het meldpunt? Eerder wisten we niet wat we zouden moeten doen als je op het internet wordt gepest of gechanteerd. Nu weten we dat er een meldpunt is dat je kan helpen.

Waar maken jullie je het meeste zorgen over?

Ouders kunnen je niet beschermen op het internet. We bespreken dit onderwerp thuis ook niet met onze ouders. Zij weten eigenlijk niets over social media. Ze leren het wel een beetje. Soms waarschuwen ze wel over iets nieuws, maar dan hebben wij dat al lang gezien. Het is onduidelijk waar je hulp in moet schakelen. Vrienden en klasgenoten kun je dan niet vertrouwen omdat zij misschien hebben meegelopen met het verspreiden van je foto's.

Wat zouden jullie doen wanneer jullie in de regering zouden zitten?

We zouden een programma bedenken waarmee foto's van ieders telefoon verwijderd kunnen worden. Daarnaast moeten ouders, leraren en politie samen met jongeren om de tafel gaan zitten als het mis is gegaan en de situatie serieus nemen. De verspreider van foto's moet worden aangesproken. Alleen de ouders het gesprek laten voeren lukt niet. Want kinderen luisteren niet altijd naar hun ouders. Tenslotte moeten jongeren gecoacht worden dat je, je niet onder druk moet laten zetten door je vriend of vriendin. En als je kinderen wilt voorlichten hierover is het verstandig om niet direct over sexting te praten. Dat schrikt af. Kinderen vinden dat eng. Cyberpesten is een beter onderwerp om mee te beginnen. Misschien moeten we al in groep 8 beginnen met voorlichten omdat kinderen dan al best heel veel weten.

3 Aparte verblijfsregeling voor buitenlandse minderjarige slachtoffers mensenhandel

UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT blijven bezorgd over de verblijfsrechtelijke positie van minderjarige buitenlandse slachtoffers van mensenhandel. De speciale verblijfsregeling voor slachtoffers mensenhandel is neergelegd in hoofdstuk B8/3 van de Vreemdelingencirculaire. In 2014 is wederom maar aan tien kinderen zo'n vergunning verleend. De regeling is niet ingericht op minderjarigen. Zo is de procedure alleen toegankelijk voor slachtoffers die meewerken aan het strafrechtelijk proces tegen de mensenhandelaren. Voor kinderen is dit een erg hoge drempel. Tevens is het verblijfsrecht afhankelijk van de duur van het strafrechtelijk onderzoek waardoor het belang van het kind bij herstel en re-integratie ondergeschikt is aan het belang van opsporing van de mensenhandelaar.

UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT pleiten in de notitie '*Beter Beschermde in de B8/3; een duurzame oplossing voor buitenlandse minderjarige slachtoffers mensenhandel*' voor een aparte verblijfsregeling voor minderjarige buitenlandse slachtoffers van mensenhandel, onafhankelijk van een eventuele aanpak. Om deze verandering te realiseren, is slechts een minieme beleidswijziging nodig. De reeds bestaande speciale regeling voor slachtoffers die vanwege hun conditie niet mee kunnen werken aan het strafrechtelijk proces en toch een tijdelijke verblijfsvergunning krijgen, moet standaard van toepassing worden verklaard op minderjarigen. Tevens dient binnen een redelijke termijn duidelijkheid te komen voor het slachtoffer waar zijn of haar toekomst ligt, onafhankelijk van de strafrechtelijke procedure. Tenslotte dient de speciale hulpverlening aan minderjarige slachtoffers mensenhandel door te lopen na de achttiende verjaardag zoals dit ook geldt voor Nederlandse jongeren tot 23 jaar.

In 2014 kwamen 80 alleenstaande minderjarigen in de beschermde opvang omdat zij slachtoffer zijn van mensenhandel of omdat er signalen zijn dat zij dit kunnen worden (brief ministerie van Veiligheid en Justitie, d.d. 10 april 2015). Gemiddeld verbleven zij daar 120 dagen. Er zijn geen duidelijke richtlijnen voor het (al dan niet gesloten) regime in de beschermde opvang. Tien kinderen verdwenen uit de beschermde opvang (genoteerd als 'zelfstandig vertrokken zonder toezicht'). Uit andere opvanglocaties van het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers verdwenen 100 kinderen. Opvallend is dat er vorig jaar bijna geen kinderen uit de beschermde opvang verdwenen. De regering moet actie ondernemen om te voorkomen dat kinderen uit de verschillende opvanglocaties verdwijnen. Het bieden van een toekomstperspectief voor kinderen is hiervoor essentieel.

4 Opsporen en bestraffen van kinderpornografie op internet

Het aantal meldingen van kinderpornografie en de hoeveelheid strafbaar materiaal dat op Nederlandse servers gehost staat neemt al jaren fors toe. Het merendeel van dit materiaal betreft video's van seksueel kindermisbruik. Om serieus werk te kunnen maken van het verwijderen en vervolgen van kinderpornografie moet er meer geïnvesteerd worden in betere technologische hulpmiddelen en de onderzoekscapaciteit bij zowel de politie als het *Meldpunt Kinderporno op Internet*.

Gezien het aantal mensen dat kinderpornografie downloadt en de capaciteit van politie en het Openbaar Ministerie, is een adequate en realistische handhaving een uitdaging. Het Openbaar Ministerie heeft sinds 2012 de zogenaamde INDIGO afdoening landelijk uitgerold. De afdoening wordt toegepast bij relatief lichte zaken, bijvoorbeeld bij downloaders van een beperkt aantal kinderpornografische plaatjes en/of *first offenders*. Bij deze gevallen wordt er geen strafvervolgning ingesteld maar geseponneerd met als voorwaarde dat de verdachte zich onder behandeling stelt van de reclassering. UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT moedigen de overheid aan hier nog meer op in te zetten.

Daarnaast zou het volgens UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT goed zijn om te investeren in preventie door mensen met pedoseksuele gevoelens structureel een hulptraject aan te bieden, via bijvoorbeeld de hulplijn *Stop it Now*.

Ervaringsdeskundigen

Natascha (17 jaar) en Sanne (16 jaar)*

Je kunt het niet alleen

Een vriendin van mij is het overkomen dat foto's van haar op internet waren geplaatst. Toen ik in de derde klas zat begon zij aan de brugklas. Ze had foto's gemaakt en verzonden via Snapchat maar haar vriend had het allemaal opgeslagen en er een filmpje van gemaakt. Dat filmpje heeft hij verspreid op Facebook en Instagram. Een maand later werd ze gehackt op Facebook! Iemand had haar wachtwoord achterhaald en namens haar vreselijke dingen op haar Facebookpagina geplaatst. Dat is echt vreselijk. De school en de ouders (alleen wanneer het strenge ouders zijn) moeten de ouders aanspreken en met iedereen om de tafel gaan zitten. De politie moet er bij betrokken worden. Ouders en de school kunnen het niet alleen.

Voor de trein gesprongen

Iemand van mijn basisschool is voor de trein gesprongen omdat ze naaktfoto's naar een jongen had gestuurd. Hij wilde steeds meer. Er is een stille tocht geweest. Het was een Hindoestaans meisje. Binnen die cultuur houd je denk ik dit soort dingen eerder geheim. Ze heeft een afscheidsbrief achtergelaten waarin ze schreef wat er allemaal was gebeurd. Ik vind het dapper, dat ze dat uiteindelijk durfde te vertellen in de brief, maar wel erg dat ze het niet in het echt durfde te vertellen. Ik zag het voorbij komen op Facebook.

*gefingeerde namen

5 Richtlijnen voor scholen over online seksueel misbruik van kinderen

Jaarlijks zijn er heel wat jongeren die te maken krijgen met (naakt)foto's van zichzelf die op internet zijn geplaatst. In 2014 ontving *Helpwanted.nl*, het meldpunt voor seksueel misbruik via internet, 1331 meldingen over online seksueel misbruik. Wanneer seksuele teksten, afbeeldingen of video's van een jongere via internet of social media zijn verspreid (sexting) kan dit grote gevolgen hebben voor jongeren. Gevoelens van schaamte en isolement zijn vaak enorm. *Helpwanted.nl* krijgt regelmatig vragen van docenten hoe zij in dit soort situaties kunnen handelen en pleit er dan ook voor dat scholen hier aandacht aan besteden in hun sociale veiligheidsbeleid. Daarnaast is er meer voorlichting nodig, waarbij de nadruk niet ligt op het verbieden van het maken van naaktfoto's, maar op de gevolgen van het verspreiden van de foto's zonder toestemming van degene die erop te zien is. *HelpWanted.nl* heeft daarnaast gesignaleerd dat slachtoffers van sexting die aangifte bij de politie doen regelmatig onjuist behandeld of geïnformeerd worden. Ook voor alle baliemedewerkers van de politie en zedenrechercheurs zou er een eenduidige richtlijn moeten zijn over meldingen van online misbruik.

Kinderrechten & jeugdzorg

Kinderrechtenbeginselen

- Alle kinderen hebben, zonder onderscheid, recht op toegang tot passende jeugdhulp wanneer zij dit nodig hebben (artikel 2, 3, 5, 18, 22 lid 2, 23, 24 en 39 IVRK).

- Kinderen en hun ouders en/of verzorgers worden actief betrokken bij de besluitvorming rond de inzet van jeugdhulp en de invulling en beoordeling van de kwaliteit van de jeugdhulp (artikel 5, 9 lid 2, 12 en 18 lid 1 IVRK).

- Alles moet erop gericht zijn het kind op te laten groeien in een veilige gezinsomgeving: dit geldt uitdrukkelijk ook voor kinderen die niet thuis kunnen opgroeien (artikel 3 lid 2 en 3, 19 en 20 IVRK).

- De inzet is om jeugdhulp in het gedwongen kader te voorkomen (artikel 3 lid 2, 9 lid 1, 20, 25 en 37 IVRK).

- Uithuisplaatsing in een instelling voor gesloten jeugdzorg mag alleen als een uiterste maatregel worden ingezet en voor de kortst mogelijke passende duur (artikel 3, 20 en 37 sub a IVRK).

- Voor de zorg voor de jeugd moeten er voldoende middelen beschikbaar zijn (artikel 3 lid 2 en 3, 4, 18 lid 2, 19 lid 2 IVRK).

Indicatoren

Indicatoren	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Verskil met 2013
Provinciale jeugdzorg tot 18 jaar ¹	-	-	88.290	88.510	88.535	⊗	-
Totaal aantal kinderen op wachtlijst Bureau Jeugdzorg per 1 juli	1.803	2.873	2.974	2.859	2.536	1.983	- 22%
Kinderen op wachtlijst met vervangende zorg per 1 juli	1.083	1.540	1.583	1.476	1.373	1.199	- 13%
Uithuisplaatsingen residentiële jeugdzorg	-	-	11.775	11.875	⊗	⊗	-
Aantal 'unieke' jeugdigen in de gesloten jeugdzorg ²	-	-	-	-	1.503	1.413	- 6%
Aantal kinderen in de pleegzorg	23.355	24.150	20.498	20.949	21.606 ³	⊗	-
Aantal onder toezichtstellingen peildatum 31 december	33.168	32.565	32.062	30.745	28.511	26.453 ⁵	-

1 Ministerie VWS via database CBS Statline;

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=82355ned&D1=0&D2=0&D3=0&D4=a&D5=a&D6=a&HDR=C5,T&STB=G1,G2,G3,G4&VW=T>

2 Factsheet JeugdzorgPlus – Jeugdzorg Nederland. Het verschil tussen 'unieke' jeugdigen en 'plaatsingen' is dat één unieke jeugdige verantwoordelijk kan zijn voor meerdere plaatsingen. Dit betekent dat bij 'plaatsingen' overplaatsingen en meerdere plaatsingen van een jeugdige in een jaar zijn meegeteld. De wijze van registreren van het aantal jeugdigen in de gesloten jeugdzorg is veranderd. De cijfers die voor 2013 werden gepubliceerd in het Jaarbericht Kinderrechten zijn niet goed vergelijkbaar en worden niet meer in deze tabel opgenomen.

3 In 2013 hebben 21.606 jeugdigen voor korte of langere tijd gebruik gemaakt van pleegzorg en waren er 16.065 pleeggezinnen.

Dit is het aantal 'unieke' pleegkinderen. Op 1 januari 2013 woonden in Nederland 17.247 jeugdigen bij pleegouders (zie factsheet pleegzorg 2013 op www.pleegzorg.nl).

4 In april 2015 zijn de cijfers nog niet beschikbaar. De factsheet pleegzorg 2014 verschijnt in mei 2015.

5 Peildatum 30 september 2014; omdat de cijfers tot 31 december 2014 nog niet beschikbaar zijn, is geen vergelijking opgenomen met het voorgaande jaar.

Beleidsaanbevelingen

- 1 Waarborg de continuïteit en rechtsgelijkheid van alle jeugdhulp in het nieuwe jeugdstelsel. Garandeer dat alle minderjarigen de jeugdhulp krijgen die ze nodig hebben en stel hiervoor landelijk uniforme minimumeisen. Laat gemeenten kinderrechten meewegen bij het inkoopbeleid voor jeugdhulp.
- 2 Pas de Jeugdwet zo aan dat deze geen onderscheid maakt tussen rechtmatig en niet-rechtmatig in Nederland verblijvende minderjarigen.
- 3 Zorg dat gemeenten hun bevoegdheden juist toepassen bij het bieden van jeugdhulp en de privacy van kinderen waarborgen.
- 4 Zie erop toe dat de besluitvorming over een ondertoezichtstelling en/of uithuisplaatsing van een kind zorgvuldig plaatsvindt, dat het kind hier bij betrokken wordt en dat ingevoerde methoden en behaalde resultaten niet teniet worden gedaan door bezuinigingen op jeugdhulp van de gemeenten.
- 5 Zie erop toe dat een plaatsing in een instelling voor gesloten jeugdzorg een uiterste middel is en zorg op tijd voor voldoende aanbod van passende zorg om een gesloten plaatsing te voorkomen. Plaats geen minderjarigen in de gesloten jeugdzorg zonder een voorafgaande rechterlijke toets. Harmoniseer de wetgeving op het gebied van jeugdzorg, strafrecht en GGZ, zodat alle gesloten geplaatste kinderen dezelfde rechten hebben.
- 6 Zorg dat kinderen en jongeren worden betrokken bij het maken en evalueren van jeugdhulpbeleid en in het bijzonder bij de invulling en beoordeling van de kwaliteit van de jeugdhulp.
- 7 Versterk de rechtspositie van minderjarigen in juridische procedures.
- 8 Verbeter de zorg voor zestien-plussers die een pleeggezin of instelling verlaten.

Kinderrechten en jeugdzorg

De jeugdzorg maakt een zeer onrustige periode door. In 2014 ging alle aandacht uit naar de veranderingen als gevolg van de nieuwe Jeugdwet. Vanaf 1 januari 2015 zijn gemeenten en zorgaanbieders verantwoordelijk voor een integraal jeugdbeleid. De gemeenten gaan de uitdaging aan om het VN-Kinderrechtenverdrag te implementeren. Dit betekent dat zij de volgende taken hebben:

- bij iedere beslissing de belangen van het kind voorop stellen;
- minderjarigen betrekken bij het formuleren en evalueren van beleid;
- toetsen aan kinderrechtenbeginselen;
- toegankelijke informatie en laagdrempelige klachtinstanties bieden;
- rechtswaarborgen en rechtsbescherming bieden bij de toepassing van dwang en drang.

1 Continuïteit van zorg en rechtsgelijkheid

UNICEF Nederland en Defence for Children wijzen er op dat de Rijksoverheid de eindverantwoordelijkheid houdt voor de implementatie van het VN-Kinderrechtenverdrag. Dit betekent dat zij het toezicht op de invulling en uitvoering van het jeugdhulpbeleid moet blijven houden en hier landelijke minimumeisen aan moet stellen. Dit is tot op heden onvoldoende geregeld. UNICEF Nederland en Defence for Children wijzen gemeenten op het belang om kinderrechten als uitgangspunt van beleid te nemen en mee te wegen bij het inkoopbeleid van jeugdhulp.

De Transitiecommissie Stelselherziening Jeugd, de Kinderombudsman, de Transitieautoriteit Jeugd en VNG constateren dat de contracten zijn gesloten met zorgaanbieders en dat de zorg in 2015 grotendeels gelijk is gebleven aan 2014. Gemeenten hebben echter geen tijd gehad om inhoudelijk te kijken welke kant zij op willen met het jeugdhulpbeleid. Voor continuïteit na 2015 ontstaan bedreigingen vanwege bezuinigingen. Toegang tot jeugdhulp voor nieuwe cliënten is ook een zorgpunt, met name doordat in bijna alle gemeenten wijkteams in het leven zijn geroepen om deze toegang te garanderen; er is binnen deze nieuwe teams onduidelijkheid over bevoegdheden, taken en expertise. Kinderen en ouders weten volgens bovengenoemde organisaties niet goed bij wie ze terecht kunnen met een vraag over jeugdhulp. De werkdruk is in de wijkteams is bovendien hoog, waardoor er al wachtlijsten ontstaan. Eenzelfde beeld komt naar voren vanuit de verschillende meldpunten bij onafhankelijke cliëntenorganisaties (AVI-clëntenmonitor, 2015 en Rapportage Monitor Transitie Jeugd, 2015). In de praktijk blijkt dat zorgaanbieders snoeien in hun personeelsbestanden, waardoor de kwaliteit en continuïteit van zorg in gevaar komt. De administratieve druk is bovendien toegenomen, waardoor geld wordt besteed aan papieren in plaats van aan hulp voor kinderen.

2 Uitsluiting ongedocumenteerde kinderen in de jeugdwet

UNICEF Nederland en Defence for Children vinden dat de Nederlandse overheid het onderscheid dat in de Jeugdwet wordt gemaakt voor niet rechtmatig in Nederland verblijvende kinderen zo snel mogelijk moet opheffen. Dit is in strijd met artikel 2 van het VN-Kinderrechtenverdrag. De duur van de jeugdhulp aan deze groep kinderen is nu beperkt tot een half jaar en dat kan niet doorlopen nadat zij 18 jaar zijn geworden. Extra zorgelijk en in strijd met artikel 20 van het VN-Kinderrechtenverdrag is dat voor deze groep een verhoogde motiveringsplicht geldt voor plaatsing in een pleeggezin.

3 Geen basisvoorzieningen afnemen en privacy waarborgen

Bij de zogeheten 'drang en dwang' methode worden gezinnen met problemen op het gebied van schulden, opvoeding en andere terreinen gedwongen een gezinsmanager te accepteren op straffe van korting van de uitkering. Deze maatregel komt niet voort uit een hulpvraag van kinderen, maar vanuit een behoefte van gemeenten om minder uitkeringen te verstrekken. Kinderen die in een zeer kwetsbare positie verkeren, komen hierdoor in de knel. Het afnemen van basisvoorzieningen mag niet gebruikt worden om te trachten ouders te bewegen werk te zoeken, vinden UNICEF Nederland en Defence for Children. Het afnemen van basis-

Jongerenpanel

UNICEF Nederland en Defence for Children spraken met twee groepen jongeren die ervaring hebben met jeugdhulp: met jongeren van Praten Helpt! (www.pratenhelpt.nu) en met jongeren van Stichting STUK (www.stukonline.com)

Wat vinden jullie de belangrijkste kinderrechtsoverwinning?

Er zijn veel verbeterpunten als het gaat om jeugdhulp, maar we kunnen voor dit jaar geen belangrijke overwinning noemen.

Waar maken jullie je het meeste zorgen over?

Voor een kind dat met jeugdhulp te maken krijgt is het allerbelangrijkste dat je weet wat je kunt verwachten, dat je begrijpt wat er aan de hand is en dat er gevraagd wordt wat je nodig hebt om je beter te voelen. Als kind denk je heel groot. Je denkt 'als ik dat vertel, dan moet ik meteen ergens anders wonen'. Kinderen hebben behoefte aan meer voorlichting over hoe het óók kan. Dat je ook thuis geholpen kunt worden. Het zou vanzelfsprekend moeten zijn dat hulpverleners daar meer tijd en aandacht voor hebben. Er mag dan ook echt niet bezuinigd worden op hulpverleners. Ook is het belangrijk dat hulpverleners niet alles 'vanuit het boekje' doen. Een kind wil niet behandeld worden 'volgens het protocol'; een kind wil contact met iemand die het met gevoel doet.

Wat zouden jullie doen wanneer jullie in de regering zouden zitten?

De overplaatsingen en wisseling van hulpverleners verminderen. Als er iets mis gaat in een pleeggezin, word je – hup! – weer naar een ander pleeggezin overgeplaatst. De hulpverlener voor het kind zou een andere moeten zijn dan de hulpverlener voor de ouders. En we zouden het kind meer een stem geven in de keuze voor de hulpverlener.

Een ander zorgpunt is het feit dat bij overtreding van de voorwaarden, de jeugdhulpaanbieder bij jongeren die een voorlopige machtiging hebben gekregen voor gesloten plaatsing in de instelling, zelf kan beslissen om ze gesloten te plaatsen, zonder tussenkomst van de rechter. Dit is onder andere in strijd met artikel 37 IVRK.

voorzieningen is in strijd met artikel 27 van het VN-Kinderrechtenverdrag. Ook zijn er voorbeelden in de rechtspraak bekend waarbij dakloze gezinnen geen adequate gezinsopvang krijgen, maar er wel een melding uitgaat naar de Raad voor de Kinderbescherming voor uithuisplaatsing. Een integrale aanpak bij jeugdhulp is goed als een kind en diens gezin hiermee goede gerichte hulp krijgen. Gemeenten zullen in 2015 waakzaam moeten zijn dat bevoegdheden juist worden ingezet, voor passende hulp aan kinderen. Het waarborgen van de privacy is ook van belang. Alarmerend is dat het College Bescherming persoonsgegevens gebrekkige privacy-waarborging constateert bij de decentralisatie van jeugdzorgtaken aan de gemeenten (College Bescherming persoonsgegevens, 2015).

4 Ondertoezichtstelling en uithuisplaatsingen

De cijfers over uithuisplaatsing blijven een zorgpunt, omdat deze onvoldoende helder zijn. Defence for Children en UNICEF Nederland zien dat er de afgelopen jaren veel is gedaan aan het terugdringen van uithuisplaatsingen. In het licht van het VN-Kinderrechtenverdrag is dit een positieve ontwikkeling, maar door de transitie en de bezuinigingen dreigt het tij te keren. Veel gecertificeerde jeugdhulpaanbieders werken met de Deltamethode Gezinsvoogdij, die zorgt voor een verlaging van de caseload. Er is door de gevolgen van de transitie en de bezuinigingen nu echter veel minder ruimte en tijd voor reflectie en een zorgvuldige uitvoering van deze methode, wat volgens de evaluatie van de pilot DoorOntwikkeling Delta (2012 tot maart 2014) wel essentieel is voor het succes. De caseloadverlaging staat onder druk en de caseload stijgt weer uit boven het maximum van 15 kinderen (DoorOntwikkeling Delta – William Schrikker Groep – persbericht 28 januari 2014).

5 Gesloten jeugdzorg

In 2014 werden ruim 1400 jongeren in de gesloten jeugdzorg opgenomen. Zij verbleven hier gemiddeld acht maanden. Uit de Factsheet JeugdzorgPlus blijkt dat de meeste jongeren tussen de 16 en 17 jaar oud zijn, maar ook dat in 2014 in totaal 39 kinderen jonger dan 12 jaar in de jeugdzorgPlus-instellingen waren opgenomen. Ondanks dat er sprake is van een daling, verblijft nog steeds een groot aantal minderjarigen in een gesloten setting. Dit levert spanning op met het 'uiterste maatregel-beginsel' uit artikel 37 van het VN-Kinderrechtenverdrag. UNICEF Nederland en Defence for Children vinden dit zorgelijk en dringen er op aan om meer alternatieve vormen van opvang voor deze groep kinderen en jongeren te ontwikkelen, zoals bijvoorbeeld in gespecialiseerde pleeggezinnen of gezinshuizen.

Volgens UNICEF Nederland en Defence for Children is het bovendien hoog tijd dat de wetgeving voor alle groepen minderjarigen die achter gesloten deuren moeten verblijven, wordt geharmoniseerd. Zo zijn de regels voor verlof en beperkende maatregelen in het jeugdstrafrecht beter geregeld dan voor gesloten jeugdzorg. Dit is in strijd met het gelijkheidsbeginsel, blijkt uit het onderzoek van ZonMW dat op 27 oktober 2014 is aangeboden aan de Tweede Kamer (*Kamerstukken II* 2014-15, 25 424, nr. 254).

6 Participatie van kinderen en jongeren

Om de transitie en transformatie van de zorg voor de jeugd te laten slagen is het betrekken van kinderen en jongeren een voorwaarde. Jongeren maken zich er zorgen over in hoeverre zij daadwerkelijk mee kunnen praten over de onderwerpen die hen aangaan binnen jeugdhulp-, jeugdbeschermings- en ggz-instellingen en wijk- of jeugdteams. UNICEF Nederland en Defence for Children vinden dat gemeenten en instellingen voor aparte jongerenraden moet zorgen en dat kinderen en jongeren moeten worden betrokken bij de formulering, invulling en evaluatie van het jeugdhulpbeleid. In het bijzonder als het gaat om de kwaliteit van de jeugdhulp. Om kinderen en jongeren goed te kunnen betrekken is het van groot belang dat ze goed geïnformeerd worden. Uit de AVI-clëntenmonitor van februari 2015 blijkt dat nog geen derde van de cliënten is geïnformeerd over de veranderingen en dat maar de helft van de cliënten de gevolgen voor haar eigen situatie begrijpt.

7 Rechtspositie minderjarigen in procedures

In navolging van het rapport, *De bijzondere curator, een lot uit de loterij? Adviesrapport over waarborging van de stem en de belangen van kinderen in de praktijk*, van de Kinderombudsman uit 2012 heeft de bijzondere curator, meer bekendheid en een prominentere rol gekregen. Deze kan speciaal voor de jongeren worden benoemd in zaken waarbij sprake is van een belangentegenstelling tussen kinderen en ouder(s) met gezag of voogd of bij afstammingszaken. Toch wordt er nog steeds in zeer weinig zaken gebruik gemaakt van een bijzondere curator en wordt een verzoek hiertoe regelmatig afgewezen. Met name nu kinderen geen zelfstandige rechtsingang hebben is dit zorgelijk te noemen. De bijzondere curator is van groot belang om kinderen (ook onder de 12 jaar) effectief te laten participeren in procedures. Naast vechtscheidingen is dit ook onder meer van belang in zaken over jeugdbescherming.

8 Voorbereiding op zelfstandigheid

Jongeren die een tijd in een pleeggezin of instelling verblijven, worden vaak onvoldoende voorbereid op een zelfstandig bestaan. UNICEF Nederland en Defence for Children willen dat gemeenten jongeren betrekken bij het ontwikkelen van adequaat beleid voor zorgverlaters. Belangrijk is dat jongeren in pleeggezinnen en instellingen zo vroeg mogelijk worden voorbereid op zelfstandigheid en zij een duidelijk plan voor de toekomst hebben.

Ervaringsdeskundige Stefanie (19)

Vaak te kritisch en te lastig

Met de leden van de jongerenraad denken we vaak mee en gaan we in gesprek met de gemeente of de directeur van de instelling. Jongerenparticipatie is niet vanzelfsprekend. Met wie heb je te maken? Is diegene een voorstander van jongerenparticipatie? Dit heeft veel invloed. Mensen vinden onze jongerenraad vaak te kritisch en lastig. Maar er zijn ook mensen die ons serieus nemen en onze aanbevelingen in hun besluiten meenemen. We krijgen soms te horen dat zij door de jongerenraad op dingen worden gewezen waar ze niet eerder over hadden nagedacht.

Ouderraad is geen jongerenraad

Vanaf 2015 is de jeugdzorg ondergebracht bij de gemeente. Dit heeft ook gevolgen voor jongerenparticipatie. In sommige (jeugdzorg)-instellingen worden cliëntenraden van jongeren en die van ouders samengevoegd. Dit geeft veel onduidelijkheid, bijvoorbeeld wanneer in een cliëntenraad voor jongeren alleen ouders zitten. Dit is dan dus gewoon een ouderraad en zo wordt het recht niet voor jongeren verwezenlijkt.

Neem aanbevelingen jongeren serieus

Het is belangrijk dat jij als jongere kritisch bent en vragen stelt. Geef je eigen mening en probeer die te onderbouwen. Het zou mooi zijn als binnen de jeugdzorginstellingen en de Tweede Kamer bijeenkomsten worden georganiseerd waarbij kinderen en jongeren welkom zijn, in overleg kunnen gaan en hun mening kunnen geven. Luister naar jongeren en neem hun aanbevelingen serieus. Dan wordt het recht op jongerenparticipatie pas echt gerealiseerd.

Kinderrechten & kindermishandeling

Kinderrechtenbeginselen

- **Kinderen moeten worden beschermd tegen alle vormen van kindermishandeling binnen en buiten het gezin** (artikel 19, 20 en 34 IVRK).

- **Alle kinderen in Nederland hebben recht op bescherming tegen kindermishandeling, dus óók kinderen zonder verblijfsstatus (asielzoekerskinderen en ongedocumenteerde kinderen)** (artikel 2 en 22 IVRK).

- **De Nederlandse staat dient al het mogelijke te doen om kinderen die slachtoffer (dreigen te) zijn van kindermishandeling te ondersteunen** (artikel 3 lid 2, 4, 19, 39 IVRK).

- **Het belang van het kind staat centraal in de preventie en aanpak van kindermishandeling** (artikel 3, 19 en 39 IVRK).

- **Ouders worden actief ondersteund bij de opvoeding van hun kind** (artikel 5 en 18 IVRK).

- **Mishandelde kinderen en hun ouders moeten passend geholpen en ondersteund worden** (artikel 3, 18, 19 en 39 IVRK).

- **Kinderen moeten worden betrokken in de ontwikkeling en uitvoering van het beleid ter voorkoming van kindermishandeling** (artikel 12 IVRK).

Indicatoren	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Aantal wachtenden AMK langer dan vijf dagen ¹	395	279	15	⊗	⊗	⊗	⊗
Aantal AMK-onderzoeken ²	16.156	16.587	18.076	19.254	19.453	19.793 ³	⊗
Aantal AMK-adviezen ²	36.790	42.849	43.925	46.739	45.887	46.922 ⁵	⊗
Gemiddelde doorlooptijd in weken tussen melding en einde onderzoek AMK	11,5	11,3	11,1	⊗	⊗	⊗	⊗

1 Kamerstukken II 2010-11 31 839, nr. 51.

2 Jaarrapportage AMK.

3 Brancherapportage Jeugdzorg 2010, Jeugdzorg Nederland. De cijfers gaan over het eerste kwartaal van het betreffende jaar.

4 De cijfers zijn vanaf 2011 niet meer beschikbaar.

5 Jaarverlag Jeugdzorg Nederland 2013.

6 De cijfers voor 2014 voor het aantal AMK-onderzoek en adviezen worden in de zomer van 2015 verwacht.

Beleidsaanbevelingen

- 1 Stel landelijke minimumeisen aan gemeentelijk beleid inzake aanpak kindermishandeling. Maak resultaatafspraken met gemeenten en zie toe op de uitvoering. Geef specifiek aandacht aan landelijke uniformiteit van het AMHK/Veilig Thuis.
- 2 Betrek kinderen actief bij de aanpak van kindermishandeling. Investeer in participatie en (mede)zeggenschap van het mishandelde kind en laat zijn/haar mening meewegen bij beslissingen over zijn/haar leven.
- 3 Zorg ervoor dat kindermishandeling ook daadwerkelijk stopt. Bied ieder mishandeld kind een multidisciplinair diagnostisch onderzoek en zorg dat de benodigde gespecialiseerde hulp in heel Nederland beschikbaar is. Garandeer voor ieder mishandeld kind een veiligheidsplan, een hulpverleningsplan en een herstelplan.
- 4 Geef specifieke aandacht aan kinderen die extra risico lopen om slachtoffer te worden van mishandeling, misbruik of (affectieve) verwaarlozing.
- 5 Zorg voor structurele verankering van het onderwerp 'geweld in afhankelijkheidsrelaties/ kindermishandeling' in de curricula van alle relevante beroepsopleidingen.
- 6 Maak strafrechtelijke procedures voor slachtoffers van kindermishandeling kindvriendelijker en traumasensitief. En investeer in multidisciplinaire samenwerking tussen hulpverlening, zorg en politie/justitie.

Kinderrechten en kindermishandeling

UNICEF Nederland en Defence for Children vinden het positief dat met de invoering van de Wet Verplichte Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (2013) en de Kind-check veel professionals geschoold zijn in het signaleren en handelen bij vermoedens

van kindermishandeling. Wat achterblijft zijn de vervolgstappen: het garanderen van veiligheid voor het mishandelde kind en het bieden van passende zorg aan het kind en zijn ouders.

1 Stuur op resultaten en stel minimumeisen aan gemeentelijk beleid

Vanaf 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor het hele spectrum in de aanpak van kindermishandeling: preventie, signalering, diagnostiek, hulp en behandeling bij kindermishandeling en huiselijk geweld en de intersectorale samenwerking die dit vraagt. Een transitie die bovendien gepaard gaat met aanzienlijke bezuinigingen. Uit een eerste onderzoek van de Kinderombudsman blijkt dat de toegang tot jeugdhulp niet goed is georganiseerd; ook is er bij veel gemeenten nog sprake van een gebrek aan deskundigheid over de aanpak van kindermishandeling (*De zorg waar ze recht op hebben*, de Kinderombudsman 2015). Voor het mishandelde kind kan het verschil maken in welke gemeente hij woont en welke hulp of behandeling hij krijgt. UNICEF Nederland en Defence for Children pleiten ervoor dat de rijksoverheid er systematisch op toeziet dat mishandelde kinderen in heel Nederland de bescherming en zorg krijgen waar zij recht op hebben. Dit geldt ook voor preventie van kindermishandeling: dit behoorde al jarenlang tot de taken van gemeenten. Uit onderzoek blijkt echter dat het preventief beleid van veel gemeenten tekort schiet (*Gemeentelijke preventie van kindermishandeling. Van papier naar werkelijkheid*, de Kinderombudsman 2014). De Rijksoverheid moet minimumeisen stellen aan het beleid gericht op preventie, het stoppen van kindermishandeling en de hulp aan mishandelde kinderen in iedere gemeente.

Met ingang van 2015 is het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) samengevoegd met het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) tot een nieuw meldpunt: het Advies- en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling (AMHK) of Veilig Thuis. UNICEF Nederland en Defence for Children onderschrijven het belang dat de expertise nu geconcentreerd is in één advies- en meldpunt. Tegelijkertijd zijn er signalen uit het veld dat het AMHK/Veilig Thuis niet altijd geëquipeerd is om adequaat te reageren op de meldingen. Daarnaast is er al enkele jaren geen zicht meer op de tijd die gemelde kinderen moeten wachten bij het AMHK/Veilig Thuis, omdat dat niet wordt geregistreerd. UNICEF Nederland en Defence for Children dringen aan op landelijke registratie, uniformiteit en kwaliteit van het AMHK/Veilig Thuis. Een stap in de goede richting is dat alle AMHK's/Veilig Thuis organisaties beleidsinformatie moeten gaan aanleveren aan het Centraal Bureau voor de Statistiek.

2 Betrek kinderen actief bij de aanpak van kindermishandeling

Naast de jongerenorganisatie stichting STUK en de Jongerentaskforce is sinds 2014 een groep jongeren actief onder de naam 'Kindermishandeling? Praten Helpt!' (www.pratenhelpt.nu). Zij willen dat praten over kindermishandeling normaal wordt. Vanuit hun eigen ervaring helpen ze kinderen, ouders, professionals en beleidsmakers te praten over kindermishandeling. De jongeren vinden dat aan ieder kind dat te maken heeft met kindermishandeling gevraagd moet worden naar diens eigen mening, wensen en behoeften ten aanzien van de benodigde hulp. In het handelingsprotocol van het AMHK/Veilig Thuis staat dat zij ook met het kind in gesprek gaan. Uit onderzoek blijkt dat in de praktijk naar schatting slechts met 40% van de gemelde kinderen een gesprek wordt gevoerd (Snoeren, 2014). UNICEF Nederland en Defence for Children vinden dat het voor alle professionals van het AMHK/Veilig Thuis en voor andere regievoerders in de hulp aan mishandelde kinderen vanzelfsprekend moet zijn om met kinderen te praten en te weten hoe je ouders ervan overtuigt dat het belangrijk is om ook apart met het kind in gesprek te gaan.

Jongerenpanel

UNICEF Nederland en Defence for Children spraken met twee groepen jongeren die als kind zijn mishandeld, misbruikt, verwaarloosd of huiselijk geweld hebben meegemaakt: met jongeren van Praten Helpt! (www.pratenhelpt.nu) en met jongeren van Stichting STUK (www.stukonline.com).

Wat vinden jullie de belangrijkste kinderrechtsoverwinning?

Dat er steeds meer spotjes op TV en radio te zien zijn over kindermishandeling. Er wordt meer over gesproken, het wordt een minder groot taboe.

Waar maken jullie je het meeste zorgen over?

Dat er nog steeds onvoldoende met kinderen wordt gepraat en naar hen wordt geluisterd. Er is niemand die aan ons als kind vroeg wat we wilden of nodig hadden. Voor een mishandeld kind is het allerbelangrijkste dat er eerlijk met je gepraat wordt, dat je uitleg krijgt over wat er gebeurt en dat er duidelijkheid gegeven wordt over wat er voor je geregeld wordt. Je wilt echt weten waar je aan toe bent. Ook maken wij ons zorgen dat er na een melding van kindermishandeling niemand later nog eens gaat kijken hoe het met je gaat. Dan kan de mishandeling weer verder gaan.

Wat zouden jullie doen wanneer jullie in de regering zouden zitten?

Beter luisteren naar kinderen. Ook zouden wij zorgen dat er meer aandacht komt voor kindermishandeling op basisscholen en middelbare scholen, zodat mishandelde kinderen op meer begrip en steun kunnen rekenen, ook van leeftijdgenoten. We zouden het praten over kindermishandeling een standaard onderdeel van beroepsopleidingen maken. Ook zou er meer ondersteuning voor ouders moeten zijn bij het opvoeden van hun kind.

3 Zorg dat kindermishandeling stopt

Uit onderzoek naar de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in de vier grote steden blijkt dat er anderhalf jaar na de melding in 50% van de gezinnen waar hulpverleners zijn betrokken nog steeds sprake is van excessief gezinsgeweld (Verwey-Jonker Instituut, 2014). UNICEF Nederland en Defence for Children vinden dit onacceptabel. Het is belangrijk dat het geweld stopt en dat de veiligheid en het herstel van het kind altijd voorop staan. Ieder kind dat slachtoffer is of dreigt te worden van huiselijk geweld of kindermishandeling heeft dan ook recht op een eigen veiligheidsplan. Dit impliceert: hoogwaardige kwaliteit en specialistische expertise van professionals aan de poort, dus direct na de melding. En ook is er gedegen screening op risicofactoren voor herhaling van het geweld nodig. Een veiligheidsplan mag dus geen vrijblijvende intentieverklaring zijn, maar moet structureel – gedurende het hele traject – gemonitord worden, zodat inzichtelijk is in hoeverre de ingezette hulp daadwerkelijk heeft gezorgd voor veiligheid en herstel.

Ieder mishandeld kind zou een zorgvuldig en multidisciplinair onderzoek moeten krijgen. UNICEF Nederland en Defence for Children dringen hier bij de overheid al enkele jaren op aan. Goed nieuws is dat de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) in 2014 en 2015 het initiatief heeft genomen om een landelijk dekkende structuur voor de multidisciplinaire aanpak van kindermishandeling tot stand te brengen. Hierbij zullen de AMHK's/Veilig Thuis organisaties een spifunctie krijgen. UNICEF Nederland en Defence for Children maken zich er wel zorgen over dat voor veel mishandelde kinderen in gemeenten op dit moment nog niet de benodigde diagnostische multidisciplinaire onderzoekscapaciteit beschikbaar is. Ook zijn niet alle kinderen verzekerd van de gespecialiseerde hulp die essentieel is om de opgelopen schade zoveel mogelijk te herstellen en te verwerken.

4 Specifieke aandacht voor kinderen die extra risico lopen

De commissie Samson heeft in 2012 pijnlijk blootgelegd dat uit huis geplaatste kinderen die worden opgevangen in residentiële jeugdzorg of in pleeggezinnen het risico lopen (opnieuw) slachtoffer te worden van misbruik of mishandeling. Naar aanleiding hiervan zijn richtlijnen opgesteld voor alle jeugdzorgorganisaties die opvang en zorg bieden aan uit huis geplaatste kinderen in het 'Kwaliteitskader voorkomen seksueel misbruik in de jeugdzorg'. Vanaf 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor de verdere implementatie en borging van deze afspraken. Ook voor andere groepen kinderen geldt dat zij extra risico lopen om slachtoffer

Ervaringsdeskundige

Anouchka (17 jaar)

Weer zelfvertrouwen

Als jong kind werd ik door mijn vader en moeder gekleineerd en geslagen. Op mijn twaalfde was ik op een dag zó toegetakeld dat ik nauwelijks kon lopen. Ik vertelde alles aan mijn schoonzus. Ze luisterde naar me en zei dat het niet mijn schuld was. Ze gaf me weer zelfvertrouwen, zonder mijn ouders af te vallen.

Er werd óver mij gepraat, niet mét mij

Mijn gymleraar kreeg in de gaten dat ik regelmatig werd mishandeld. Zonder mij in te lichten heeft hij de directeur en andere teamleden geïnformeerd. Zo zat ik ineens aan tafel met vijf volwassenen die vragen op me afvuurden. Ze waren best aardig, maar de gymleraar kon op deze mensen bouwen, ik niet. Opnieuw zonder met mij te overleggen, belde de meester vlak voor de vakantie naar het AMK. Midden in de zomervakantie kregen mijn ouders een brief. Ik was net te laat om die te onderscheppen. Mijn vader was woest en ik kreeg er zó hard van langs dat ik besloot nooit meer iets te zeggen. Tegen niemand. Op de middelbare school raakte ik bevriend met een klasgenote. Mijn vriendin en haar moeder wisten me ervan te overtuigen dat ik hulp moest zoeken. Met de moeder ging ik op intakegesprek bij Bureau Jeugdzorg. Daar sneuvelde mijn vertrouwen opnieuw. Er werd over mij gepraat, niet met mij.

Besluit samen wat er moet gebeuren

Alle professionals die met kinderen werken, moeten vanuit het kind handelen. Bouw een vertrouwensband op met een kind dat opvallend gedrag vertoont of juist heel introvert is. Betrek het kind bij het proces, besluit samen wat er moet gebeuren en doe het snel. Laat kinderen niet maanden op hulp wachten vanwege bureaucratische rompslomp. Het mag kinderen niet ontbreken aan goede hulp, zoals mij is overkomen.

[Uit: *Augeo magazine*, tijdschrift over kindermishandeling en huiselijk geweld. www.augeomagazine.nl.

Editie: kindermishandeling voorkomen, stoppen en herstellen. De rol van gemeenten. Mrt 2015]

te worden van mishandeling, misbruik of verwaarlozing. Zoals kinderen in asielzoekerscentra en gezinslocaties, kinderen van ouders met psychi(atri)sche of verslavingsproblematiek, kinderen in de vrouwen- en maatschappelijke opvang, kinderen in (v)lechtsscheidingsituaties en kinderen met een beperking. UNICEF Nederland en Defence for Children dringen er bij de gemeenten op aan om specifieke aandacht te hebben voor de veiligheid van deze groepen kinderen.

5 Structurele verankering van aanpak kindermishandeling in beroepsopleidingen

Kindermishandeling vraagt om de continue alertheid en deskundigheid van beroepskrachten die voor en met kinderen werken. Helaas behoort dit nog niet tot het standaard curriculum van de beroepsopleidingen en is de overheid niet van plan om de opleidingen hiertoe wettelijk te verplichten. Een actie van studenten en Stichting STUK heeft geleid tot toezeggingen vanuit enkele grote HBO-instellingen om standaard onderwijsmodules over geweld in afhankelijkheidsrelaties en kindermishandeling op te nemen in het curriculum. UNICEF Nederland en Defence for Children onderstrepen het belang van dit initiatief en roepen de overheid op om zich actiever in te zetten voor de verankering van het onderwerp in beroepsopleidingen.

6 Maak strafrechtelijke procedures kindvriendelijker

De inzet van strafrecht blijft een aandachtspunt bij de aanpak van kindermishandeling. Naar schatting worden jaarlijks 1 á 5 % van alle door het AMHK/Veilig Thuis bevestigde gevallen van (strafbare vormen van) kindermishandeling strafrechtelijk vervolgd (*Kamerstukken II 2013-14, 1605, nr.11952*). Het is van belang dat hulpverlening en politie/OM direct na de melding nauw samenwerken en dat de bejegening van kinderen die betrokken zijn in de juridische procedures kindvriendelijker en meer traumasensitief wordt. De inzet van strafrecht heeft een preventieve waarde: indien een pleger geregistreerd is bij politie/justitie kan dat helpen bij vroegtijdige signalering van het mogelijk opnieuw in de fout gaan van een pleger van kindermishandeling of seksueel misbruik. Met de inzet van strafrecht wordt ook een signaal afgegeven naar het kind: niet jij was fout, maar wat jou is aangedaan was fout.

Kinderrechten & jeugdstrafrecht

Kinderrechtenbeginselen

- NIEUW** De regering streeft naar de totstandkoming van aparte wetten, procedures, autoriteiten en instellingen voor kinderen die verdacht, vervolgd of veroordeeld worden voor het begaan van een strafbaar feit (artikel 40 lid 3 IVRK).
- Het belang van het kind en een pedagogische aanpak staan voorop in de toepassing van het jeugdstrafrecht (artikel 3 en 40 IVRK).
- Vrijheidsbeneming wordt slechts als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur gehanteerd (artikel 37 sub b IVRK).
- Ieder kind dat van zijn of haar vrijheid wordt beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en respect waarbij rekening wordt gehouden met zijn of haar leeftijd (artikel 37 sub c IVRK).
- Het beleid van de regering is er op gericht om zaken van minderjarigen waar dat mogelijk is 'buiten' het strafrecht om af te doen. Alternatieven voor detentie waaronder zorg, onderwijsvoorzieningen en toezicht en begeleiding zijn in ruime mate beschikbaar en toegankelijk (artikel 40 lid 3, sub b en lid 4 IVRK).
- NIEUW** Ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit heeft de garantie dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechtelijke instantie (artikel 40 lid 2 onder b, IIII IVRK).
- Minderjarigen hebben recht op een volledige eerbiediging van hun privéleven gedurende alle stadia van het strafproces (artikel 16 en artikel 40 lid 2, sub b IVRK).

Indicatoren	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Verskil met 2013
Totaal aantal door de politie gehoorde minderjarige verdachten ¹	-	39.358	36.196	32.145	26.961	24.699	- 8%
Totaal aantal invezekeringstellingen minderjarigen ¹	-	7.569	6.741	6.028	5.587	5.456	- 2%
Totaal aantal minderjarigen in justitiële jeugdinrichtingen ²	2.557	2.406	2.136	1.999	1.520	1.270	- 16%
% minderjarigen in voorlopige hechtenis in justitiële jeugdinrichtingen op peildatum ³	73% (=265)	79% (=252)	74% (=219)	75% (=171)	74% (=137)	79% (=85)	+ 5%
Gemiddeld aantal dagen voorlopige hechtenis	36	38	40	40	38	37	- 3%
Totaal aantal minderjarigen met een PIJ-maatregel op peildatum ³	64	47	42	40	30	15	- 50%
Opname 12- en 13-jarigen in een justitiële jeugdinrichting	Niet bekend	33	43	23	27	18	- 33%
16 en 17 jaar volgens volwassenrecht ⁴	66	51	56	50	56	-	-
Aantal als minderjarige opgenomen personen in de DNA databank voor Strafzaken op 31 december ⁵	11.693 (23 sept peildatum)	14.800	17.313	20.281	22.649	24.283	+ 7%

Bron: Ministerie van Veiligheid en Justitie, Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), tenzij anders vermeld.

Beleidsaanbevelingen

- 1 Zorg dat er op gemeentelijk niveau programma's en interventies zijn die als alternatieven voor voorarrest en detentie kunnen dienen. Zorg dat de aparte opleiding, kennis en specialisatie over jeugd terugkeren bij de Nationale Politie en het Openbaar Ministerie.
Schrap artikel 15 Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, en zorg dat minderjarigen maximaal drie dagen in een politiecel kunnen verblijven.
- 2 Onderzoek of de toepassing van voorarrest in politiecellen en justitiële jeugdinrichtingen een uiterste maatregel is.
- 3 Zorg dat bij een overschrijding van de redelijke termijn het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk kan worden verklaard.
- 4 Versterk de rechtspositie van minderjarige verdachten die via het Openbaar Ministerie een strafbeschikking krijgen.
- 5 Schaf het voorbehoud van Nederland af dat toepassing van het volwassenstrafrecht op 16-17 jarigen mogelijk maakt. Voorkom de omzetting van een pijl-maatregel in een TBS-maatregel.
- 6 Sluit 12- en 13 jarigen niet in justitiële jeugdinrichtingen op, maar pas alternatieven toe.
- 7 Zorg dat het belang en de leeftijd van minderjarigen zorgvuldiger worden meegewogen in privacyzaken.
- 8 Maak herstelrecht beter toegankelijk in alle fases van het jeugdstrafproces.

- 1 BVI = database van de politie.
Wegens een nieuwe database zijn er geen dubbelstellingen meer, daarom wijken de cijfers af van voorgaande jaren toen dit nog wel het geval was.
- 2 Aantal minderjarigen dat aanwezig was in een justitiële jeugdinrichting op 1 januari plus het aantal minderjarigen dat in de loop van het jaar in een justitiële jeugdinrichting is geplaatst.
- 3 Op 1 januari van het daarop volgende jaar.
Bijvoorbeeld het cijfer uit 2014 is vastgesteld op 1 januari 2015.
- 4 RACMIN, informatiesysteem Parket Generaal van het Openbaar Ministerie.
- 5 Nederlandse DNA-databank voor Strafzaken, Nederlands Forensisch Instituut.

Kinderrechten en jeugdstrafrecht

Het VN-Kinderrechtenverdrag wordt steeds zichtbaarder in het jeugdstrafrecht. Positieve trends zijn onder andere de daling van het aantal minderjarigen dat met het strafrecht te maken heeft en het groeiende aantal alternatieven voor vrijheidsbeneming, zoals de erkende gedragsinterventies. Negatieve trends zijn er helaas ook. Bij de politie en het Openbaar Ministerie (OM) is steeds minder

ruimte voor de opleiding van mensen met een specialisatie jeugd en staan de rechtswaarborgen van minderjarigen onder druk. Om artikel 37 en 40 van het VN-Kinderrechtenverdrag verder te implementeren in wet, beleid en praktijk zal er in 2015 extra aandacht moeten zijn voor de rechtspositie van minderjarige verdachten.

1 Ingevoerde maatregelen politiebureau nog niet goed doorgevoerd in de praktijk

Jaarlijks verblijven bijna 5.500 minderjarigen een nacht of langer in een politiecel. Deze cijfers zijn naar beneden bijgesteld als gevolg van een nieuwe landelijke database van de politie met verbeterde selecties, waardoor dubbelstellingen eruit zijn gehaald. Helaas verblijven er nog steeds teveel kinderen in de cel en is er onvoldoende bereikt om de positie van minderjarigen in de politiecel te verbeteren. Gedurende het verblijf in een politiecel worden minderjarige verdachten groten-deels hetzelfde behandeld als volwassenen. Jeugdrechtadvocaten melden aan Defence for Children dat er in de praktijk nauwelijks iets terechtkomt van de veertien speciale maatregelen voor minderjarige arrestanten die door de korpsleiding in 2013 zijn ingevoerd. Onderzoek van de Universiteit Maastricht (*Interrogating young suspects: Procedural safeguards from a legal perspective*, 2015) laat zien dat er bij het politieverhoor van minderjarigen geen specifieke regels zijn voor de wijze waarop het verhoor moet worden uitgevoerd.

Volgens artikel 15 Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen kunnen minderjarigen maximaal negen of zestien dagen in een politiecel verblijven. Dit artikel dient te worden geschrapt, zodat minderjarigen alleen als het niet anders kan en zeker niet langer dan de duur van de invezekeringstelling in de politiecel mogen verblijven. UNICEF Nederland en Defence for Children vinden de rechtspositie van jonge verdachten in de eerste dagen van het strafproces te zwak. Het ontwikkelen van een alomvattend kindgericht beleid vraagt om specifieke beleidsregels voor de voorarrestfase en een verdere aanpassing van het Wetboek van Strafvordering.

2 Voorarrest

Verbijsterend is het dat in Nederland 79% van het totaal aantal kinderen dat in een justitiële jeugdinrichting verblijft niet veroordeeld is maar in voorlopige hechtenis zit en wacht op een uitspraak van de rechter. Het komt voor dat de periode van voorlopige hechtenis even lang is als de duur van de totale straf. Dit knelt met het 'vrijheidsbeneming als uiterste maatregel'-beginsel en het onschuldbeginsel. Er moet vanuit de politie, gemeenten en de justitiële instellingen beter gekeken worden naar het inzetten en aanbieden van alternatieven, zodat minderjarige verdachten hun strafzaak thuis of elders kunnen afwachten. Een goed voorbeeld is een pilot programma waarbij forensische pleegzorg wordt ingezet als alternatief voor voorlopige hechtenis. Vanaf april 2014 tot eind februari 2015 zijn er 216 adolescenten (18 - 23 jaar) via het jeugdstrafrecht in een justitiële jeugdinrichting geplaatst in het kader van voorlopige hechtenis. Een risico hiervan is dat minderjarigen kunnen worden samengeplaatst met soms veel oudere adolescenten.

3 (On)redelijke termijn

Op basis van het VN-Kinderrechtenverdrag geldt dat een strafzaak van een minderjarige binnen zes maanden moet zijn afgedaan. Volgens de jurisprudentie van de Hoge Raad en gerechtshoven kan een overschrijding van de redelijke termijn alleen leiden tot strafvermindering. Gevolg is dat een aantal minderjarigen lang op een definitieve uitspraak wachten, soms meer dan twee jaar. UNICEF Nederland en Defence for Children vinden dat het Openbaar Ministerie bij het overschrijden van een redelijke termijn meteen niet ontvankelijk moet kunnen worden verklaard.

Jongerenpanel

UNICEF Nederland en Defence for Children spraken met jongeren die vast hebben gezeten in een justitiële jeugd-inrichting en meedoen aan een speciaal programma dat hen ondersteunt bij het oppakken van hun leven nu ze weer vrij zijn.

Wat vinden jullie de belangrijkste kinderrechtsoverwinning?

Het is goed dat er in de loop der jaren meer aandacht is gekomen voor kinderrechten. Voor ons is de grootste overwinning dat we zijn beland in een programma waar aandacht is voor ons zelfvertrouwen en onze eigen ontwikkeling. Het is ook al een overwinning dat wij hier nu zitten en met jullie spreken; er is meer aandacht voor participatie en het belang van de jongere zelf.

Waar maken jullie je het meeste zorgen over?

Om het gebrek aan gevoel en maatwerk in het jeugdstrafrecht. De instanties kijken naar de problemen en straffen en handhaven daarop. In plaats daarvan moeten ze naar de wortel, naar de kern van het probleem. Ze moeten jongeren vanuit daar helpen en waar nodig bijsturen. Voor ons is het ook lastig dat alles altijd zo snel mogelijk moet worden afgehandeld, terwijl wij juist tijd nodig hebben. Geld en bezuinigingen spelen een veel te grote rol in het jeugdstrafrecht en dat lijkt ons in strijd met het kinderrechtenverdrag.

Wat zouden jullie doen wanneer jullie in de regering zouden zitten?

Investeren in programma's die gericht zijn op zelfvertrouwen en normen en waarden. Het personeel dat de jongeren begeleidt moet beter worden opgeleid. Je kunt echt niet zomaar iedere hulpverlener tegenover een groep beschadigde jongeren zetten. Verder moet de leeftijd waarop gestart wordt met het jeugdstrafrecht verhoogd worden naar 16, iedereen daarvoor is veel te jong om opgesloten te worden. Als regering zouden wij vooral regelmatig aan de jongeren zelf vragen waar zij behoefte aan hebben en op basis daarvan met plannen komen.

4 OM-afdoening mist nodige rechtswaarborgen voor minderjarigen

Sinds 2008 kunnen officieren van justitie op grond van de Wet OM-afdoening een zaak vervolgen en een straf geven voor misdrijven waarop maximaal zes jaar gevangenisstraf staat en voor overtredingen. Dit is een strafbeschikking. In 2014 kregen 7.790 minderjarigen een strafbeschikking van het Openbaar Ministerie (OM) voor een overtreding en 315 voor een misdrijf. Pas als de minderjarige verzet aantekent komt de zaak bij de kinderrechter, in 2014 gebeurde dat 405 keer bij overtredingen van minderjarigen en 11 keer bij misdrijven gepleegd door minderjarigen. UNICEF Nederland en Defence for Children vinden dat de rechtspositie van de minderjarige hierdoor wordt verzwakt. De officier van justitie is geen onafhankelijke kinderrechter en mist veelal jeugdspecifieke kennis. De minderjarige mag niet altijd een advocaat inschakelen, terwijl de gevolgen van strafoplegging door de officier van justitie aanzienlijk zijn en kunnen leiden tot een weigering Verklaring Omtrent het Gedrag en tot DNA-afname.

5 Toepassing volwassenenstrafrecht

In 2013 (er zijn nog geen cijfers over 2014) werden 56 minderjarigen via het volwassenenstrafrecht berecht. Daarnaast is het mogelijk geworden om een pij-maatregel in een TBS-maatregel te kunnen omzetten. UNICEF Nederland en Defence for Children vinden dat het voorbehoud van Nederland bij het VN-Kinderrechtenverdrag, dat mogelijk maakt dat 16- en 17-jarigen via het volwassenenstrafrecht worden berecht, moet worden ingetrokken en dat de wet moet worden aangepast zodat minderjarigen alleen met sancties uit het jeugdstrafrecht te maken kunnen krijgen.

6 Plaats 12-13 jarigen niet in een justitiële jeugdinstelling

In 2014 verbleven 18 minderjarigen van 12 of 13 jaar oud in een justitiële jeugdinstelling. Op deze leeftijd is opsluiting extra schadelijk. UNICEF Nederland en Defence for Children vinden dat de pedagogische aanpak voorop moet staan en dat er op deze leeftijd altijd gekozen moet worden voor een alternatief, waarbij ouders intensief begeleid kunnen worden.

7 Privacy

De bescherming van de privacy van minderjarigen in het strafrecht blijft kwetsbaar. Een positieve ontwikkeling is dat een aanvraag voor een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) nog zelden wordt geweigerd op grond van een jeugddelict. In 2013 vroegen 147.000 jongeren onder de 23 jaar een VOG aan, waarvan er 16.109 een strafblad hadden. Aan 618 jongeren werd volgens het Ministerie van Veiligheid en Justitie een VOG geweigerd. Jonge zedendelinquenten daarentegen blijven hun leven lang als zodanig geregistreerd. Onderzoeker Cyril Boonmann (Vrije Universiteit Amsterdam) constateert in haar proefschrift in 2015 dat de levenslange registratie averechts werkt door het risico van isolement, stigmatisering en daarmee een beperkte ontwikkeling. UNICEF Nederland en Defence for Children pleiten ervoor dat jonge veroordeelde zedendelinquenten direct toegang tot psychiatrische hulp krijgen zodat de recidivekans afneemt en zij niet na een eerste veroordeling levenslang als zedendelinquent geregistreerd blijven staan.

Ervaringsdeskundige Tom (17 jaar)

Abonnement op het politiebureau

Ik ben opgegroeid in een onstabiel gezin met een vader die verslaafd was aan alcohol en een broer die mij niet juist behandelde. Vanaf mijn twaalfde ben ik met jeugdzorg en jeugdstrafrecht in aanraking gekomen. Ik heb veel 'uitgehaald' en had een abonnement op het politiebureau. De eerste keer was ik nog maar 13 en werd ik alleen in een kille cel gezet en daarna urenlang verhoord. Het was hartstikke eng en ik was blij dat mijn zus mij op kwam halen.

Bang om mening te geven

Tijdens de verhoren werd mij wat uitgelegd over privacy en DNA-registratie. Ik snapte er weinig van, maar weet nog goed dat ik er geen vrede mee had. In de rechtbank snapte ik er ook nooit wat van, ze praatten tegen me alsof ik 86 ben en het wetboek van strafrecht uit mijn hoofd ken. Als mij af en toe iets werd gevraagd was ik bang om mijn echte mening te geven. Ik vond dat ik al genoeg problemen had veroorzaakt. Als kind wil je ook dat er iets met jouw mening gedaan wordt, en als dat niet gebeurt denk je de volgende keer wel twee keer na, voor je je mening geeft.

Iedereen wil gelukkig worden

De instanties moeten iets bieden dat anders is, bijvoorbeeld liefde en optimisme in plaats van altijd te focussen op problemen. De medewerkers van de politie moeten speciaal worden opgeleid om met kinderen te werken en goed naar ze luisteren. Dat kan al een groot verschil maken. Verder moet de politie ook thuis langs gaan en de ouders bij het gesprek betrekken. Jongeren zijn vaak hardnekkig en hardleers. Het duurt even voordat je ze kunt raken en dat kost tijd.

De wettelijke mogelijkheid om DNA-materiaal standaard te laten afnemen als gevolg van een veroordeling voor een jeugddelict, is in strijd met het sterk beschermde recht op privacy en de aparte rechtspositie van minderjarigen in het strafrecht, uitgaande van het VN-Kinderrechtenverdrag. Het aantal personen dat als minderjarige in de DNA-databank is opgenomen groeide minder hard dan voorheen en nam met 1.634 nieuwe registraties toe tot in totaal 24.283. Daarvan waren er 2.949 nog steeds minderjarig op 31 december 2014 (DNA-databank voor Strafzaken, Jaarverslag 2015). Een goede ontwikkeling is dat rechters in bezwaarzaken over DNA-afname regelmatig leeftijd en kwetsbaarheid meewegen. Defence for Children en UNICEF Nederland vinden dat er een aparte wettelijke bepaling moet komen op basis waarvan steeds een zorgvuldige belangenafweging wordt gemaakt of minderjarigen in de DNA-bank opgenomen worden.

8 Herstelrecht

Een belangrijk uitgangspunt van het jeugdstrafrecht is dat minderjarigen van hun fouten moeten kunnen leren. De toepassing van herstelrecht en slachtoffer-dader bemiddeling is echter nog steeds beperkt. Defence for Children en UNICEF Nederland vinden dat het aanbod voor herstelrecht en slachtoffer-dader bemiddeling verder moet worden uitgebreid en dat iedereen die met minderjarigen werkt, waaronder politie, Openbaar Ministerie, jeugdreclassering en het personeel in justitiële jeugdinrichtingen, hier beter van op de hoogte moet zijn.

Kinderrechten & migratie

Kinderrechtenbeginselen

- **Het belang van het kind staat voorop in het vreemdelingenbeleid** (artikel 2, 3, 10 en 22 IVRK).

- **Alle rechten gelden voor alle kinderen; kinderen mogen niet op grond van hun verblijfsstatus worden uitgesloten van hun rechten** (artikel 2 IVRK).

- **Kinderen hebben recht op een goede ontwikkeling en op respect voor hun identiteit en privéleven** (artikel 6, 8 en 16 IVRK).

- **Kinderen horen bij hun ouders op te groeien, tenzij dat niet in hun belang is** (artikel 9 en 10 IVRK).

- **Alleenstaande minderjarige vreemdelingen hebben recht op extra bescherming** (artikel 2, 20, en 22 IVRK).

- **Kinderen mogen alleen als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke duur gedetineerd worden** (artikel 37 sub b IVRK).

Indicatoren	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Verskil met 2013
Aantal alleenstaande minderjarigen in vreemdelingenbewaring/grensdetentie	300	220	90	70	30	10	- 67%
Aantal kinderen in gezinnen vreemdelingenbewaring/grensdetentie	-	230	320	350	280	120 ²	- 57%
Aantal aanvragen verblijf van kind bij ouder in Nederland	9.210	9.470 ¹	9.610	9.840	8.890	11.880	+ 34%
Aantal afgehandelde aanvragen kind bij ouder in Nederland	8.450	10.410	8.800	9.980	9.300	9.330	+ 0,3%
Percentage afwijzingen aanvragen verblijf van kind bij ouder in Nederland.	39%	48%	59%	57%	27%	18%	- 33%
Aantal minderjarigen langer dan vijf jaar in Nederland en in procedure.	700 ³	860 ³	810 ³	X	650 ⁴	320	-
Aantal minderjarigen langer dan vijf jaar in de asielopvang.	290	200	110	170	180	220 ⁵	+ 22%
NIEUW aantal kinderen in gezinslocaties				1.100	1.080	1.040	- 4%
NIEUW verblijfsduur in gezinslocaties in dagen				219	349	484	+ 39%

Bronnen voor de cijfers van 2014: Brieven van het Ministerie van Veiligheid en Justitie van 20 maart 2015 en 10 april 2015.

Beleidsaanbevelingen

- 1 Geef het belang van het kind een kenbare plaats in de verblijfsrechtelijke procedure.
- 2 Pas het Kinderpardon toe op alle kinderen en jongeren die voor hun achttiende levensjaar langer dan vijf jaar in Nederland waren en een verblijfsprocedure hebben doorlopen.
- 3 Vang gezinnen met kinderen op in kindvriendelijke asielzoekerscentra, stop het voortdurend verhuizen van asielzoekerskinderen, garandeer kwalitatief onderwijs, schaf de gezinslocaties in de huidige vorm af, regel terugkeer vanuit reguliere asielzoekerscentra.
- 4 Geef opvolging aan uitspraken van Europese rechters die de belangen van kinderen een duidelijke positie geven in het gezinsmigratiebeleid. Verzekert dat ouders en kinderen niet van elkaar worden gescheiden.
- 5 Geef alleenstaande minderjarigen de extra bescherming waar zij recht op hebben, garandeer duurzame oplossingen en evalueer de herijking van het beleid voor alleenstaande minderjarigen.
- 6 Zet geen kinderen in vreemdelingen-detentie.

- 1 In eerdere jaarberichten is een aantal van 8.450 opgenomen voor 2010. Dit betrof een drukfout.
- 2 Van 1 januari tot en met 18 juni 2014 gingen 30 gezinnen met 50 minderjarigen vanuit de asielprocedure de grensdetentie in. In 2014 werden in totaal 70 kinderen in 40 gezinnen in vreemdelingenbewaring geplaatst ter fine van uitzetting.
- 3 Op 1 januari van het daarop volgende jaar. Bijvoorbeeld het cijfer 2013 is vastgesteld op 1 januari 2014.
- 4 Voor 2013 was dit een zeer grove schatting, gebaseerd op de procedures voor het Kinderpardon. Van de 1780 afwijzingen (peildatum 1 april 2014, voldeden 480 zaken niet aan het criterium van vijf jaar verblijf in Nederland (Kamerstukken II 2013/14, 19 637, nr. 1909). Kijkend naar de verhouding kinderen en gezinsleden bij de toegekende Kinderpardonvergunningen, zal ongeveer de helft van de 1300 aanvragers die wel vijf jaar in Nederland zijn, minderjarig zijn. Het cijfer is niet vergelijkbaar met voorgaande jaren omdat veel aanvragers van het Kinderpardon eerder misschien niet meer in procedure waren, daarom is er geen percentage van voor- of achteruitgang berekend. De IND kon vanwege een verandering in het datasysteem dit cijfer nog niet leveren over 2013.
- 5 Van de 220 kinderen die langer dan vijf jaar in de opvang verbleven, hebben 30 kinderen een verblijfsvergunning en 190 niet.

Kinderrechten en migratie

Op Europees en nationaal niveau erkennen rechters vaker de eigen rechtspositie van migrantenkinderen en zij oordelen dat er een kenbare motivering van hun belangen in beslissingen moet staan. Het afgelopen jaar was dit onder andere te zien in gezinsherenigings- en detentiezaken. De Nederlandse wet en het beleid moesten hier nog op worden aangepast. Het stoppen met het

detineren van kinderen aan de grens en het sluiten van grootschalige campussen voor alleenstaande minderjarigen zijn grote verbeteringen. Het is zeer zorgelijk dat kwetsbare kinderen weer opgesloten worden voor uitzetting naar hun land van herkomst en dat er nog steeds geen Eerlijk Kinderpardon is voor alle gewortelde kinderen.

1 Belang van het kind in de procedure

In verblijfsprocedures wordt vaak nog nauwelijks aandacht besteed aan het belang en de ontwikkeling van het kind. Hierdoor handelt de regering niet in lijn met het VN-Kinderrechtenverdrag. In General Comment nummer 14 heeft het VN-Kinderrechtencomité uiteengezet hoe de belangen van kinderen een kenbare plaats moeten krijgen. UNICEF Nederland en Defence for Children pleiten ervoor om dit als kader te nemen voor aanpassing van wetgeving en beleid.

2 Kinderpardon; nog steeds onzekerheid voor grote groep kinderen

Het is twee jaar geleden dat het Kinderpardon in werking trad. Hoewel ruim 36.000 mensen en 312 burgemeesters tekenden voor een Eerlijk Kinderpardon, vallen nog honderden kinderen buiten het pardon. De voorwaarden om in aanmerking te komen zijn te strikt en onrechtvaardig.

In 2014 zijn er voor 520 kinderen die langer dan vijf jaar in Nederland woonden, aanvragen ingediend onder de definitieve regeling voor langdurig verblijvende kinderen. Hiervan zijn er volgens het Ministerie van Veiligheid en Justitie maar tien ingewilligd. De regeling is daarmee niet het vangnet om voor kinderen langdurige verblijfsonzekerheid te voorkomen. Defence for Children en UNICEF Nederland pleiten voor een Eerlijk Kinderpardon en een grond in de wet voor alle gewortelde kinderen die voor hun achttiende levensjaar langer dan vijf jaar in Nederland zijn en een verblijfsprocedure hebben doorlopen.

3 Opvang kinderen moet kindvriendelijker

Defence for Children en UNICEF Nederland zijn, samen met Stichting Kinderpostzegels Nederland, Vluchtelingenwerk Nederland en Kerk in Actie, actief in de Werkgroep Kind in AZC. De werkgroep streeft ernaar om de opvang van kinderen die in Nederland asiel aanvragen in lijn met het VN-Kinderrechtenverdrag te brengen. Op 1 januari 2015 verbleven 1.040 kinderen in gezinslocaties (brief Ministerie van Veiligheid en Justitie, 20 maart 2015), waar hun vrijheid wordt beperkt. In november 2014 overhandigden jongeren uit deze locaties de publicatie *'Het is hier in één woord gewoon... stom!'* aan Tweede Kamerleden. Uit het rapport blijkt dat gezinslocaties schadelijk zijn voor de ontwikkeling van kinderen en in strijd met kinderrechten. De gemiddelde verblijfsduur van kinderen in de gezinslocaties is in 2014 verder opgelopen van 349 dagen vorig jaar tot 484 dagen dit jaar. De aanhoudende verhuizingen van kinderen blijven een grote zorg aangezien dit schadelijk is voor hun ontwikkeling. UNICEF Nederland en Defence for Children roepen de Kamerleden en regering op om in gesprek te treden met de jongeren en tot kindvriendelijke opvang te komen met kwalitatief onderwijs en ondersteuning voor gezinnen.

4 Gezinshereniging: in het belang van het kind

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens deed in 2014 een baanbrekende uitspraak. Een Surinaamse vrouw klaagde over een schending van haar recht op gezinsleven met haar Nederlandse man en kinderen, omdat zij geen verblijfsvergunning kreeg. Het Hof oordeelde dat Nederland onvoldoende aandacht heeft besteed aan de belangen van de kinderen. Defence for Children en UNICEF Nederland roepen de regering op om lering te trekken uit de uitspraak en het

Jongerenpanel

Defence for Children en UNICEF

Nederland spraken met zeven jongeren. Enkelen hebben inmiddels een vergunning en wonen niet meer in asielzoekerscentra of gezinslocaties. Anderen wonen daar nog wel en verblijven in grote onzekerheid.

Wat vinden jullie de belangrijkste kinderrechtenoverwinning?

Het kinderpardon! Zonder twijfel. Hierdoor zijn veel van ons uit de onzekerheid en hebben we eindelijk een vergunning. Maar er zijn nog wel steeds kinderen die er onterecht buiten vallen. Dat is wel erg.

Waar maken jullie je het meeste zorgen over?

Kinderen krijgen in Nederland geen thuis. Je wordt gezien als een document, je bent een nummertje met je hele gezin. Je zit heel lang in onzekerheid. Nooit komt iemand naar je toe om te vragen hoe het gaat, wat je voelt en waar je aan denkt. Als het met je ouders niet goed gaat, gaat het met jou ook niet goed. In de AZC's word je vaak niet met respect behandeld.

Wat zouden jullie doen wanneer jullie in de regering zouden zitten?

Geef een kind een huis waar het zich thuis voelt. Dat is een veilige plek waar vandaan je ook contact kunt maken met de rest van de buitenwereld. We zouden kinderen zelf een budget geven zodat ze zelf ook wat dingen kunnen doen om te ontspannen. En we zouden kinderen niet zo vaak verhuizen en gezinnen wel een eigen caravan of woning geven. De regering moet ervoor zorgen dat ouders iets te doen hebben en taalles krijgen. Je moet ouders niet in een kamer laten zitten en naar de muren laten kijken. Als je ouders bezig houdt, dan denken ze niet aan ellende en geven ze dat ook niet door aan kinderen.

gezinsmigratiebeleid aan te passen zodat niet ieder kind naar het Europees Hof hoeft te gaan om zijn of haar rechten te realiseren. Het is verder verontrustend dat de autoriteiten geen cijfers bijhouden over het aantal ouders dat verblijf bij zijn kind aanvraagt. Het gaat hierbij vaak om Nederlandse kinderen met een buitenlandse ouder. Door het gebrek aan cijfers is niet zichtbaar of het recht op gezinsleven voor deze kinderen wordt gerespecteerd.

5 Bescherm alleenstaande minderjarige vreemdelingen

In 2014 vroegen 960 kinderen zonder hun ouders asiel aan in Nederland (Brief Ministerie van Veiligheid en Justitie d.d. 10 april 2015). Er wordt niet geregistreerd hoeveel kinderen een andere vergunning aanvragen in Nederland. 690 kinderen kregen een asielvergunning en 10 kinderen zijn aantoonbaar vertrokken uit Nederland. Wanneer de jongeren geen asielvergunning krijgen, kunnen ze zich gedurende hun verblijf in Nederland niet identificeren. Er is geen mogelijkheid om kinderen een vergunning toe te kennen op basis van hun status als kwetsbaar kind dat hier zonder zijn of haar ouders is en bescherming nodig heeft. Waarschijnlijk verdwijnen veel kinderen na hun achttiende in de illegaliteit.

In juni 2015 is het twee jaar geleden dat het beleid voor alleenstaande minderjarigen werd herijkt. Deze herijking lijkt voor de meeste jongeren niet voor duurzame oplossingen en toekomstperspectief gezorgd te hebben. UNICEF Nederland en Defence for Children vinden dat er een onafhankelijke evaluatie plaats zou moeten vinden om te onderzoeken of de herijking van het beleid de gestelde doelen haalt. In deze evaluatie zou tevens kennis moeten worden opgedaan over hoe het met kinderen gaat die wel zijn teruggekeerd naar hun land van herkomst.

UNICEF doet in het rapport '*Children's rights in return policy and practice*' (UNICEF, 2015) aanbevelingen om te werken aan perspectief en veilige terugkeer van alleenstaande minderjarigen. Dit onderwerp hangt nauw samen met een goede belangenafweging in de verschillende fases van de verblijfsprocedure. Het opzetten van institutionele opvang in landen van herkomst kan niet beschouwd worden als een duurzame oplossing aangezien er op deze manier niet naar de individuele belangen van kinderen wordt gekeken. Informatie over landen van herkomst zoals deze door UNICEF wordt ontwikkeld in de *Child Notices* zou door alle autoriteiten meegenomen moeten worden in de besluitvorming.

Het feit dat de grootschalige campussen vanaf 2016 zullen worden gesloten is een grote kinderrechtelijke overwinning. UNICEF Nederland en Defence for Children hebben jarenlang aangedrongen op sluiting van deze locaties die schadelijk zijn voor de gezondheid en het welzijn van kinderen en hopen dat bij de inrichting van het nieuwe opvangmodel goed gekeken wordt naar de individuele, emotionele ontwikkeling van de kinderen. Daarbij is het van belang dat de medewerkers op de nieuwe opvanglocaties geschoold zijn in de specifieke problematiek van deze kinderen.

Ervaringsdeskundige

Alkhat (16 jaar)

Tolken voor je ouders

Tien jaar geleden kwam ik met mijn familie naar Nederland. Ik ben een stuk of negen keer verhuisd en heb dus in veel asielsezoekerscentra gewoond. Vanaf mijn tweede heb ik veel getolkt voor mijn ouders.

Ik was echt volwassener dan de meeste kinderen van tien jaar. Maar ja, je wilt een vergunning en doet daar alles voor. Het ging vaak om de mening van mijn ouders. Mij werd niets gevraagd. Af en toe heb ik wel een beetje mijn eigen mening erin gevoegd.

Mee willen praten over belangrijke zaken

Ik heb in de jongerenraad gezeten op de gezinslocatie. We mochten niet meepraten over de echt belangrijke dingen, zoals de meldplicht of het eten. Je bent bang om echt boos te worden en je mening te geven omdat je niet weet of dit gevolgen heeft. Mijn zusje is zwaar gehandicapt en had speciale voeding nodig. Bij het afhalen van het eten stonden we als koeien in de rij die wachten om gemolken te worden. Het was geen moment om in discussie te gaan. Maar ik had ook niet het gevoel dat de mensen van de opvang iets voor je deden wanneer je aardig bleef.

Vraag eens hoe het gaat

De mensen die in de opvang werken moeten aan kinderen vragen hoe het met hen gaat. Je hoeft geen medelijden te hebben, maar wel belangstelling tonen. Gewoon even vragen of een kind hulp nodig heeft, maakt al een groot verschil. De mensen van de regering en Tweede Kamer moeten ook vaker met jongeren in gesprek gaan. Je kunt kinderen niet in een kooi zetten. Je moet naar ze luisteren.

6 Geen kinderen in vreemdelingendetentie

In januari 2014 overhandigde de Coalitie Geen Kind in de Cel de publicatie *'Papa, hebben we iets ergs gedaan?'* aan de vaste Tweede Kamercommissie voor Veiligheid en Justitie. De publicatie belicht de ervaringen van gezinnen in detentie. Eind mei 2014 kondigde de staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie aan dat gezinnen niet meer in de cel worden geplaatst bij binnenkomst in Nederland. De gezinnen worden gescreend om te bepalen of de kinderen en de ouders bij elkaar horen en er geen sprake is van mensenhandel. Tot nu toe komen alle gezinnen door deze screening. Defence for Children en UNICEF Nederland zijn verheugd over het afschaffen van de grensdetentie. Wel zijn er serieuze zorgen over het detineren van kinderen voordat zij worden uitgezet naar hun land van herkomst. Op 1 oktober 2014 werd een gesloten gezinsvoorziening in Zeist in gebruik genomen. In drie maanden tijd werden 20 gezinnen (waaronder 50 kinderen) en enkele alleenstaande minderjarigen gedetineerd. In 2015 lijkt dit aantal sterk te stijgen, zo blijkt uit meldingen van kinderen en jongeren zelf. Verschillende rechters oordeelden dat er niet goed naar de belangen van kinderen wordt gekeken alvorens het besluit wordt genomen de kinderen hier vast te zetten. UNICEF Nederland en Defence for Children zetten zich er met de Coalitie Geen Kind in de Cel voor in dat geen kind onschuldig wordt vastgezet.

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Samenvatting

Artikel 1 Definitie van het kind
Ieder mens jonger dan achttien jaar is een kind.

Artikel 2 Non-discriminatie
Alle rechten gelden voor alle kinderen, zonder uitzonderingen. De overheid neemt maatregelen om alle rechten te realiseren en moet ervoor zorgen dat elk kind wordt beschermd tegen discriminatie.

Artikel 3 Belang van het kind
Het belang van het kind moet voorop staan bij alle maatregelen die kinderen aangaan. De overheid moet het welzijn van alle kinderen bevorderen en houdt toezicht op alle voorzieningen voor de zorg en bescherming van kinderen.

Artikel 4 Realiseren van kinderrechten
De overheid neemt alle nodige maatregelen om de rechten van kinderen te realiseren en moet via internationale samenwerking armere landen hierbij steunen.

Artikel 5 Rol van de ouders
De overheid moet de rechten, plichten en verantwoordelijkheden van ouders en voogden respecteren. De ouders en voogden moeten het kind (bege)leiden in de uitoefening van zijn of haar rechten op een manier die past bij de leeftijd en ontwikkeling van het kind.

Artikel 6 Recht op leven en ontwikkeling
Ieder kind heeft het recht op leven. De overheid waarborgt zoveel mogelijk het overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 7 Naam en nationaliteit
Het kind heeft bij de geboorte recht op een naam en een nationaliteit en om geregistreerd te worden. Het kind heeft het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen verzorgd te worden.

Artikel 8 Identiteit
Het kind heeft het recht om zijn of haar identiteit te behouden, zoals nationaliteit, naam en familiebanden. De overheid steunt het kind om zijn of haar identiteit te herstellen als die ontomen is.

Artikel 9 Scheiding kind en ouders
Het kind heeft het recht om bij de ouders te leven en op omgang met beide ouders als het kind van een of beide ouders gescheiden is, tenzij dit niet in zijn of haar belang is. In procedures hierover moet naar de mening van kinderen en ouders worden geluisterd.

Artikel 10 Gezinshereniging
Ieder kind heeft recht om herenigd te worden met zijn of haar ouder(s) als het kind en de ouder(s) niet in hetzelfde land wonen. Aanvragen hiervoor moet de overheid met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandelen. Het kind dat in een ander land dan zijn of haar ouder(s) verblijft, heeft recht op rechtstreeks en regelmatig contact met die ouder(s).

Artikel 11 Kinderontvoering
Het kind heeft recht op bescherming tegen kindervervoering naar het buitenland door een ouder. De overheid neemt ook maatregelen om ervoor te zorgen dat het kind kan terugkeren vanuit het buitenland als het ontvoerd is.

Artikel 12 Participatie en hoorrecht
Het kind heeft het recht om zijn of haar mening te geven over alle zaken die het kind aangaan. De overheid zorgt ervoor dat het kind die mening kan uiten en dat er naar hem of haar wordt geluisterd. Dit geldt ook voor gerechtelijke en bestuurlijke procedures.

Artikel 13 **Vrijheid van meningsuiting**

Het kind heeft recht op vrijheid van meningsuiting, dit omvat ook de vrijheid inlichtingen en denkbeelden te verzamelen, te ontvangen en te verspreiden. Daarbij moet rekening gehouden worden met de rechten van anderen.

Artikel 14 **Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst**

Het kind heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst en de vrijheid deze te uiten. De overheid respecteert de rechten en plichten van ouders en voogden om het kind te (bege)leiden bij de uitoefening van dit recht op een manier die past bij zijn of haar leeftijd en ontwikkeling.

Artikel 15 **Vrijheid van vereniging**

Het kind heeft het recht om met anderen vreedzaam samen te komen, lid te zijn of te worden van een vereniging en een vereniging op te richten.

Artikel 16 **Privacy**

Ieder kind heeft recht op privacy. De overheid beschermt het kind tegen inmenging in zijn of haar privé- en gezinsleven, huis of post en respecteert zijn of haar eer en goede naam.

Artikel 17 **Recht op informatie**

Het kind heeft recht op toegang tot informatie en materialen van verschillende bronnen en in het bijzonder op informatie en materialen die zijn of haar welzijn en gezondheid bevorderen. De overheid stimuleert de productie en verspreiding hiervan en zorgt ervoor dat het kind beschermd wordt tegen informatie die schadelijk is.

Artikel 18 **Verantwoordelijkheden van ouders**

Beide ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Het belang van het kind staat hierbij voorop. De overheid respecteert de eerste verantwoordelijkheid van ouders en voogden, geeft hen ondersteuning en creëert voorzieningen voor de zorg van kinderen, ook voor kinderopvang als de ouders werken.

Artikel 19 **Bescherming tegen kindermishandeling**

Het kind heeft recht op bescherming tegen alle vormen van lichamelijke en geestelijke mishandeling en verwaarlozing zowel in het gezin als daarbuiten. De overheid neemt maatregelen ter preventie en signalering hiervan en zorgt voor opvang en behandeling.

Artikel 20 **Kinderen zonder ouderlijke zorg**

Een kind dat tijdelijk of blijvend niet in het eigen gezin kan opgroeien heeft recht op bijzondere bescherming. De overheid zorgt voor alternatieve opvang, zoals een pleeggezin of indien nodig een kindertehuis.

Artikel 21 **Adoptie**

Het belang van het kind moet voorop staan bij adoptie. Als er voor het kind geen oplossing mogelijk is in het eigen land, is internationale adoptie toegestaan. De overheid houdt toezicht op de adoptieprocedures en bestrijdt commerciële praktijken.

Artikel 22 **Vluchtelingen**

Een kind dat asiel zoekt of erkend is als vluchteling, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand ongeacht of hij of zij alleenstaand of bij zijn ouders is. De overheid moet proberen de ouders of andere familieleden van alleenstaande gevluchte kinderen op te sporen. Als dat niet lukt, heeft het kind recht op dezelfde bescherming als elk ander kind zonder ouderlijke zorg.

Artikel 23 **Kinderen met een handicap**

Een kind dat geestelijk of lichamelijk gehandicapt is, heeft recht op bijzondere zorg. De overheid waarborgt het recht van het gehandicapte kind op een waardig en zo zelfstandig mogelijk leven waarbij het kind actief kan deelnemen aan de maatschappij en zorgt voor bijstand om de toegang tot onder meer onderwijs, recreatie en gezondheidszorg te verzekeren.

Artikel 24 **Gezondheidszorg**

Het kind heeft recht op de best mogelijke gezondheid en op gezondheidszorgvoorzieningen. De overheid waarborgt dat geen enkel kind de toegang tot deze voorzieningen wordt onthouden. Extra aandacht is er voor de vermindering van baby- en kindersterfte, eerstelijnsgezondheidszorg, voldoende voedsel en schoon drinkwater, zorg voor moeders voor en na de bevalling en voor voorlichting over gezondheid, voeding, borstvoeding en hygiëne. De overheid zorgt ervoor dat traditionele gewoontes die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen, worden afgeschaft.

Artikel 25 **Uithuisplaatsing**

Een kind dat uit huis is geplaatst voor zorg, bescherming of behandeling van zijn of haar geestelijke of lichamelijke gezondheid, heeft recht op een regelmatige evaluatie van zijn of haar behandeling en of de uithuisplaatsing nog nodig is.

Artikel 26 **Sociale zekerheid**

Ieder kind heeft recht op voorzieningen voor sociale zekerheid.

Voorbehoud: Nederland geeft kinderen geen eigen aanspraak op sociale zekerheid maar regelt dit via de ouders.

Artikel 27 **Levensstandaard**

Ieder kind heeft recht op een levensstandaard die voldoende is voor zijn of haar lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de levensomstandigheden van het kind maar de overheid moet hen hierbij helpen met bijstand en ondersteuning zodat het kind op z'n minst voldoende eten en kleding en adequate huisvesting heeft.

Artikel 28 **Onderwijs**

Het kind heeft recht op onderwijs. Basisonderwijs is voor ieder kind gratis en verplicht. De overheid zorgt ervoor dat het voortgezet- en beroepsonderwijs toegankelijk is voor ieder kind, in overeenstemming met zijn of haar leerniveau. De overheid pakt vroegtijdig schooluitval aan. De handhaving van de discipline op school moet de menselijke waardigheid en kinderrechten respecteren. Internationale samenwerking is nodig om analfabetisme te voorkomen.

Artikel 29 **Onderwijsdoelstellingen**

Het kind heeft recht op onderwijs dat is gericht op: de ontplooiing van het kind; respect voor mensenrechten en voor de eigen culturele identiteit, de waarden van het eigen land en van andere landen; vrede en verdraagzaamheid; gelijkheid tussen geslachten; vriendschap tussen alle volken en groepen en eerbied voor het milieu. Iedereen is vrij om een school naar eigen inzicht op te richten met inachtneming van deze beginselen en de door de overheid vastgestelde minimumnormen voor alle scholen.

Artikel 30 **Kinderen uit minderheidsgroepen**

Een kind uit een etnische, religieuze of linguïstische minderheidsgroep heeft het recht om zijn of haar eigen cultuur te beleven, godsdienst te belijden of taal te gebruiken.

Artikel 31 **Recreatie**

Het kind heeft recht op rust en vrije tijd, om te spelen en op recreatie, en om deel te nemen aan kunst en cultuur. De overheid zorgt ervoor dat ieder kind gelijke kansen heeft om dit recht te realiseren en bevordert recreatieve, artistieke en culturele voorzieningen voor kinderen.

Artikel 32 **Bescherming tegen kinderarbeid**

Het kind heeft recht op bescherming tegen economische uitbuiting en tegen werk dat gevaarlijk en schadelijk is voor zijn of haar gezondheid en ontwikkeling of de opvoeding hindert. De overheid moet een minimumleeftijd voor arbeid en aangepaste werktijden en arbeidsvoorwaarden vaststellen.

Artikel 33 **Bescherming tegen drugs**

Het kind heeft recht op bescherming tegen drugsgebruik. De overheid moet maatregelen nemen zodat kinderen niet ingezet worden bij het maken of in de handel van drugs.

Artikel 34 **Seksueel misbruik**

Het kind heeft recht op bescherming tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik. De overheid moet maatregelen nemen om kinderprostitutie en kinderpornografie te voorkomen.

Artikel 35 **Handel in kinderen**

Het kind heeft recht op bescherming tegen ontvoering en mensenhandel. De overheid onderneemt actie om te voorkomen dat kinderen worden ontvoerd, verkocht of verhandeld.

Artikel 36 **Andere vormen van uitbuiting**

Het kind heeft recht op bescherming tegen alle andere vormen van uitbuiting die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

Artikel 37 **Kinderen in detentie**

Marteling en andere vormen van wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing van het kind zijn verboden. Kinderen mogen niet veroordeeld worden tot de doodstraf of tot levenslange gevangenisstraf. Opsluiting van een kind mag alleen als uiterste maatregel en dan zo kort mogelijk. Als een kind wordt opgesloten, moet de rechter zo snel mogelijk beslissen of dat mag. Het kind heeft daarbij recht op juridische steun. Kinderen mogen niet samen met volwassenen opgesloten worden. Alle kinderen in detentie hebben recht op een menswaardige behandeling en op contact met hun familie.

Voorbehoud: in Nederland kan op kinderen vanaf zestien jaar het volwassenenstrafrecht worden toegepast.

Artikel 38 **Kinderen in oorlogssituaties**

Een kind in een oorlogssituatie heeft recht op extra bescherming en zorg. De overheid waarborgt dat kinderen jonger dan vijftien jaar niet voor militaire dienst worden opgeroepen.

Artikel 39 **Bijzondere zorg voor slachtoffers**

Een kind dat slachtoffer is van oorlogsgeweld of van uitbuiting, misbruik, foltering of een andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing heeft recht op bijzondere zorg – in een omgeving die goed is voor het zelfrespect, de gezondheid en de waardigheid van het kind – om te herstellen en te herintegreren in de samenleving.

Artikel 40 **Jeugdstrafrecht**

Ieder kind dat verdacht, vervolgd of veroordeeld wordt voor een strafbaar feit heeft recht op een pedagogische behandeling die geen afbreuk doet aan de eigenwaarde en de menselijke waardigheid van het kind, die rekening houdt met de leeftijd van het kind en die de herintegratie en de opbouwende rol van het kind in de samenleving bevordert. Ieder kind heeft recht op een eerlijk proces en op juridische bijstand. De overheid houdt kinderen zoveel mogelijk buiten strafrechtelijke procedures.

Voorbehoud: in Nederland krijgt een kind bij lichte overtredingen soms geen juridische bijstand.

Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie bij het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Artikel 1 **Verbod op de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie**

De verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie is verboden.

Artikel 2 **Toepassingsgebied**

- Verkoop van kinderen is iedere handeling of transactie waarbij een kind wordt overgedragen door een persoon of groep personen aan een andere persoon of groep personen tegen betaling of een andere vorm van vergoeding.
- Kinderprostitutie is het gebruik van een kind bij seksuele handelingen tegen betaling of een andere vorm van vergoeding.
- Kinderpornografie is elke afbeelding, op welke wijze dan ook, van een kind dat betrokken is bij, werkelijke of gesimuleerde, expliciete seksuele gedragingen of elke afbeelding van het geslachtsorgaan van een kind voor primair seksuele doeleinden.

Artikel 3 **Definitie van de verkoop van kinderen**

De overheid zorgt er voor dat verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie strafbaar is en dat personen of rechtspersonen die zich daar schuldig aan maken strafrechtelijk vervolgd worden. De overheid zorgt voor waarborgen in adoptieprocedures.

Artikel 4 **Rechtsmacht**

De overheid regelt de rechtsmacht als de strafbare feiten gepleegd worden in Nederland of als de vermoedelijke dader Nederlander is, in Nederland woont of als het slachtoffer Nederlands is.

Artikel 5 **Uitleveringsdelicten**

Een land kan een ander land verzoeken tot uitlevering van een persoon die verdacht wordt van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie. Dit kan op grond van een uitleveringsverdrag tussen beide landen, maar ook op basis van dit Facultatief Protocol.

Artikel 6 **Bijstand verlenen en wederzijdse rechtshulp**

Landen die partij zijn bij dit Facultatief Protocol ondersteunen elkaar zo veel mogelijk bij onderzoek naar de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie, de straf- en uitleveringsprocedure en het verzamelen van bewijsmateriaal.

Artikel 7 **Beslaglegging**

De overheid zorgt voor maatregelen om beslag te kunnen leggen op documenten, en andere hulpmiddelen die gebruikt worden bij de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie en op de opbrengsten hiervan. De overheid zorgt ook voor maatregelen om panden die gebruikt zijn voor het plegen van deze strafbare feiten tijdelijk of definitief te sluiten.

Artikel 8 **Bescherming van de rechten en belangen van het slachtoffer in de strafrechtelijke procedure**

lid 1 **Passende maatregelen ter bescherming van minderjarige slachtoffers**

De overheid dient de rechten en belangen van kinderen die het slachtoffer zijn van verkoop, prostitutie en/of pornografie te beschermen door:

- de kwetsbaarheid en speciale behoeften van minderjarige slachtoffers en getuigen te erkennen;
- te zorgen voor speciale procedures voor minderjarige slachtoffers;
- minderjarige slachtoffers te informeren over hun rechten en hun rol in de strafrechtelijke procedure;
- in overeenstemming met de procesregels in het nationale recht, rekening te houden met de opvattingen, behoeften, zorgen en belangen van minderjarige slachtoffers;

- ondersteuning te bieden aan minderjarige slachtoffers gedurende de gehele strafrechtelijke procedure;
- de identiteit en persoonlijke levenssfeer van minderjarige slachtoffers te beschermen;
- te zorgen voor bescherming van minderjarige slachtoffers en hun familie tegen intimidatie en represailles;
- te voorkomen dat de uitvoering van rechterlijke uitspraken over toekenning van schadeloosstelling onnodige vertraging oploopt.

lid 2 Leeftijd slachtoffer

Onzekerheid over de leeftijd van het slachtoffer mag geen beletsel vormen voor het instellen van een (strafrechtelijk) onderzoek.

lid 3 Belang van het kind

In de strafrechtelijke procedure vormen de belangen van het minderjarige slachtoffer de eerste overweging.

lid 4 Deskundigheid beroepskrachten

De overheid zorgt dat personen die werken met minderjarige slachtoffers passende scholing krijgen op het gebied van recht en psychologie.

lid 5 Bescherming van bij de hulpverlening betrokken personen en organisaties

De overheid zorgt, waar nodig, voor de bescherming van de veiligheid en integriteit van personen of organisaties die betrokken zijn bij de preventie, bescherming van en/of hulpverlening aan slachtoffers.

lid 6 Eerlijk en onpartijdig proces

Geen enkele bepaling in dit artikel wordt zodanig uitgelegd dat deze schadelijk of onverenigbaar is met de rechten van de verdachte op een eerlijk en onpartijdig proces.

Artikel 9 Preventie, opvang en hulpverlening

lid 1 Preventie

De overheid zorgt voor maatregelen en programma's ter preventie van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie.

lid 2 Publieksvoorlichting

De overheid informeert de samenleving over preventieve maatregelen en over de schadelijke gevolgen van verkoop van kinderen, prostitutie en kinderpornografie voor minderjarigen. In de publieksvoorlichting en het onderwijs hierover worden minderjarigen en minderjarige slachtoffers betrokken.

lid 3 Herstel en reïntegratie van minderjarige slachtoffers

De overheid waarborgt dat minderjarige slachtoffers alle passende ondersteuning krijgen, waaronder ondersteuning bij volledige reïntegratie in de samenleving en lichamelijk en psychisch herstel.

lid 4 Schadeloosstelling

De overheid waarborgt dat minderjarige slachtoffers toegang hebben tot schadeloosstellingsprocedures.

lid 5 Verbod op promotie verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie

De overheid zorgt voor een verbod op het vervaardigen en verspreiden van materiaal ter promotie van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie.

Artikel 10 Internationale samenwerking

Alle landen die partij zijn bij dit Facultatief Protocol werken samen om de verkoop van kinderen, kinderprostitutie, kinderpornografie en kinderseksuïerisme te voorkomen, op te sporen, te onderzoeken, te vervolgen en te bestraffen, een multisectorale en gecoördineerde aanpak te bevorderen en minderjarige slachtoffers bij te staan bij hun herstel en reïntegratie. De landen werken ook intensief samen en ondersteunen elkaar om de oorzaken van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie, zoals armoede en onderontwikkeling aan te pakken.

**Het Jaarbericht Kinderrechten is een gezamenlijke uitgave van
UNICEF Nederland en Defence for Children.**

© mei 2015

Teksten

Uitbuiting: mr. Laura Bosch, drs. Celine Verheijen en drs. Theo Noten

Jeugdzorg: mr. Else Cerezo-Weijnsenfeld, mr. Maartje Berger & drs. Mirjam Blaak

Kindermishandeling: drs. Marjon Donkers, drs. Mirjam Blaak en mr. drs. Ytje Minke Hokwerda

Jeugdstrafrecht: mr. Maartje Berger & drs. Mirjam Blaak

Migratie: mr. Martine Goeman

Analyse: mr. drs. Sabine de Jong

Eindredactie & coördinatie: mr. Martine Goeman & mr. drs. Sabine de Jong

Verder werkten mee:

Pien Klieverik, Rosa Warmerdam, Matthanja, Monique, Dina, Sarah, Anna, Kim, Mandy, Remco, Yvonne, Faceless Son (gefingerde naam), Akhrat, Ani, Dilan, Gor, Salome, Yahya, Yasir en jongeren die niet met hun naam opgenomen willen worden.

Foto's

Guus Schoonewille, Bart Maat en Bas Kijzers

De kinderen op de foto's zijn niet de kinderen waar in de tekst over wordt geschreven.

Vormgeving

Studio Tint

Druk

Stenco

Oplage

1.000

Gratis exemplaren zijn te downloaden van:

www.defenceforchildren.nl en www.unicef.nl

UNICEF Nederland

Postbus 67

2270 AB Voorburg

www.unicef.nl

Defence for Children

Postbus 11103

2301 EC Leiden

www.defenceforchildren.nl

www.ecpat.nl

www.kinderrechten.nl

UNICEF Nederland
Postbus 67
2270 AB Voorburg
www.unicef.nl

Defence for Children
Postbus 11103
2301 EC Leiden
www.defenceforchildren.nl
www.ecpat.nl
www.kinderrechten.nl